

वार्षिक

अहवाल २०१८-१९

University Grants Commission (UGC) Approved State Private University
Listed with Association of Indian Universities (AIU)

वार्षिक अहवाल २०१८-१९

कॉपीराईट © २०१९ विश्वकर्मा विद्यापीठ, पुणे

सर्व हक्क राखीव

पत्ता :

सर्व्हे क्र. २, ३, ४ लक्ष्मीनगर,

कोंढवा बुद्रुक, पुणे – ४११०४८. महाराष्ट्र, भारत

www.vupune.ac.in

या वार्षिक अहवालाचे संकलन आणि निर्मिती प्रा. डॉ. चेतन कापडणीस, प्रा. अमोल रणदिवे यांनी विश्वकर्मा विद्यापीठाच्या प्रसिद्धी चमूच्या साह्याने केली. प्रा. अवधूत अत्रे यांनी या अहवालाचे संपादन केले असून, प्रा. अवधूत अत्रे आणि श्री. प्रकाश पाटील (इन्व्हेस्ट्रोनॉट) यांनी त्याची संरचना केली.

वार्षिक अहवाल समिती

प्रा. डॉ. सिद्धार्थ जबडे	मार्गदर्शक
प्रा. अवधूत अत्रे	संपादक
प्रा. डॉ. केदार संत	सदस्य
प्रा. डॉ. युवराज लाहोटी	सदस्य
प्रा. डॉ. चेतन कापडणीस	सदस्य
प्रा. अमोल रणदिवे	सदस्य
प्रा. संदीप कुलकर्णी	सदस्य
श्री. अजय शिगवण	सदस्य
श्री. संदीप बारटक्के	सदस्य

मानवी क्षमतांचा अधिकतम विकास

अनुक्रमणिका

०१

संदेश

१.१ अध्यक्ष
१.२ उपाध्यक्ष
१.३ कुलगुरु

०२

**दृष्टी, ध्येय आणि
मूल्यविधान**

०३

परंपरा

०४

संघटनात्मक रचना

- ४.१ ऑर्गनोग्राम
- ४.२ समित्या
- ४.३ निकषपूर्ती आणि मान्यता
- ४.४ प्राधिकरणे आणि वैधानिक संस्था
- ४.५ शिक्षक-संस्था-विभाग
- ४.६ सीओई कार्यालय

०५

पायाभूत सुविधा

- ५.१ भौतिक पायाभूत सुविधा
  - अ. प्रयोगशाळा, जेएमसी-स्टुडिओ, वर्ग इ. इको-कॅम्पस
  - जिवंत प्रयोगशाळा, एसएपी आय३६० प्रयोगशाळा
  - ब. वसतिगृह
  - क. आवारातील वैद्यकीय मदत
- ५.२ डिजिटल पायाभूत सुविधा

०६

शैक्षणिक

- ६.१ विभाग – अभ्यासक्रम
- ६.२ नवे अभ्यासक्रम

०७

संशोधन, अभिनवता आणि उद्योक्तता

- ७.१ संशोधन निबंध, पेटंट (शोधनिबंध, पुस्तके इ.)
- ७.२ सेंटर ऑफ एक्सलन्स
  - ब. विलो-व्हीयू वॉटर क्वालिटी सेंटर ऑफ एक्सलन्स
  - क. सेंटर ऑफ एक्सलन्स फॉर एनर्जी अँड सस्टेनिबिलिटी
  - ड. सेंटर ऑफ एक्सलन्स फॉर इंडस्ट्री ४.०

०८

शिक्षक उपक्रम

- ८.१ शिक्षक मनुष्यबळ, रचना (पात्रता, प्रदेश आणि लिंग)
- ८.२ शिक्षक क्षमतावृद्धी कार्यक्रम
- ८.३ शिक्षकांचे यश (पारितोषिके, एफडीपी इ.)

०९

विद्यार्थी उपक्रम

- ९.१ विद्यार्थीसंख्या
- ९.२ विद्यार्थ्यांचे यश (शैक्षणिक, क्रीडा, पाठ्यक्रमेतर)

१०

अतिथी व्याख्याने

११

व्हीयू-प्रकाशने

१२

इतर उपक्रम

०१

संदेश

“

अध्यक्षांचा संदेश

श्री. भरत अग्रवाल अध्यक्ष

शिक्षणाने कायम फायदाच होतो. सातत्याने बदलत जाणाऱ्या या जगात ज्या काही थोड्या गोष्टी शाश्वत आहेत, त्यात शिक्षणामुळे होणाऱ्या फायद्यांचे स्थान नक्कीच अढळ आहे. शिक्षण हा जगातील सर्वात कठीण समस्यांवरही सकारात्मक परिणाम करू शकणारा जिज्ञासेचा, अध्ययनाचा आणि मानवी क्षमता वृद्धिंगत करत जाण्याचा प्रवास आहे. एक प्रकारे हा परिवर्तनाचा प्रवास आहे. ज्याचा अमीट ठसा औपचारिक शिक्षणानंतरही विद्यार्थ्यांच्या मनावर कायम राहतो, ते खरे शिक्षण! आक्रसणाऱ्या या जागतिक विश्वात आपल्याला भारतीय शिक्षण व्यवस्थेचे तात्त्विक, आध्यात्मिक आणि नैतिक अधिष्ठान कायम ठेवून शैक्षणिक सर्वोत्तमतेला विश्वबंधुत्वाच्या मूल्यांची जोड द्यावी लागेल.

“

उपाध्यक्षांचा संदेश

प्रा. डॉ. वासुदेव गाडे

उपाध्यक्ष

दर्जेदार शिक्षण हा काही योगायोगाचा भाग नसतो. अतिशय नीटस नियोजन करून ते जाणीवपूर्वक रुजवावे लागते. एखादे विद्यापीठ जेव्हा सर्वोत्तमतेसाठीची केंद्रे स्थापन करते आणि त्या व्यासपीठावर बुद्धिमान, विचारवंत आणि नेतृत्वक्षमता असलेल्या व्यक्तींच्या समुदायामध्ये संवाद घडवून आणण्याचा द्रष्टेपणा जोपासते, तेव्हा दर्जेदार शिक्षण वास्तावात येते. विद्यार्थ्यांना त्यांची अंगभूत जिज्ञासा जोपासण्यास साह्य करणारी आणि स्वतःची स्वतंत्र करिअरवाट शोधण्यास प्रवृत्त करणारी परिसंस्था म्हणजे शिक्षण. विद्यार्थ्यांच्या कल्पनांना पंख देण्याचे आणि त्यांनी स्वतःची स्वतंत्र यशस्वी वाटचाल करण्यासाठी बळ देण्याचे काम शिक्षणाने करणे अपेक्षित असते. विद्यार्थ्यांना संशोधनपूरक अभ्यासक्रम; तसेच अद्ययावत तंत्रज्ञानयुक्त; पण सामाजिक कालसुसंगत असणाऱ्या नवकल्पनांचे दालन खुले करून दिल्यासच शिक्षणप्रक्रिया चांगली रुजेल.

“

कुलगुरुंचा संदेश

प्रा. डॉ. सिद्धार्थ जबडे

कुलगुरु

उच्च शिक्षणात दर वर्षी मोठ्या विद्यार्थीसंख्येची भर पडत असल्याच्या एका महत्त्वाच्या वळणावर सध्या आपला देश आहे. या वाढत्या संख्येला सामावून घेण्यास सार्वजनिक शिक्षण संस्था अपुऱ्या पडत असल्याने खासगी संस्थांनी ही गरज भागविण्यासाठी पुढाकार घेतला आहे. शिक्षण आणि उद्योग यांतील दरी भरून काढण्याचे आव्हान या संस्थांनी पेलणे गरजेचे आहे. हे साध्य करण्यासाठी आपण नवकल्पना आणि नवोद्योगांना प्रोत्साहन देणारी उत्फुल्ल आणि समृद्ध अध्ययन-अध्यापन संस्कृती निर्माण करणे आवश्यक आहे. पारंपरिक अध्यापन पद्धतीचे पुनरावलोकन करून अधिक संवादी आणि बहुविद्याशाखीय अध्ययन अनुभव देण्याची गरज आहे.

०२

दृष्टिकोन, ध्येय आणि मूल्य

दृष्टिकोन, ध्येय आणि मूल्य विधान

दृष्टिकोन

राष्ट्र आणि जगासाठी गुणवत्तापूर्ण मानवी, बौद्धिक आणि सामाजिक-आर्थिक भांडवलाची सहनिर्मिती करणे.

ध्येय

आशिया प्रशांत विभागात जागतिक ज्ञान केंद्र म्हणून उदयास येणे.

मूल्य

विश्वकर्मा विद्यापीठ, पुणे

विश्वकर्मा विद्यापीठ, पुणे ही विश्वकर्मा शिक्षण संस्था समूहाच्या 35 वर्षांहून अधिक काळ असलेल्या परंपरेची नैसर्गिक शाखा आहे. महाराष्ट्र सरकारच्या कायदानुसार, सन 2017 मध्ये राज्य खासगी विद्यापीठ म्हणून या विद्यापीठाची स्थापना झाली. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या मान्यतेनुसार, विश्वकर्मा विद्यापीठ स्वतःच्या अभ्यासक्रमांची अंमलबजावणी, परीक्षांचे संचलन आणि पदवीप्रदान करू शकते.

विश्वकर्मा विद्यापीठ असोसिएशन ऑफ इंडियन युनिव्हर्सिटीजचे (एआययू, नवी दिल्ली) सदस्य आहे.

विद्यापीठाचा भर शैक्षणिक गुणवत्ता जोपासणे, विद्यार्थीवर्गावर आणि एकूणच समाजावर सकारात्मक परिणाम घडवणे यावर आहे. माहीत करून घेणे, शिकलेले आचरणे, त्याची अंमलबजावणी करणे आणि आत्मपरीक्षण करणे असे विश्वकर्मा विद्यापीठाचे अध्ययन प्रारूप आहे. उद्योगांमध्ये काम करण्यातून अमलात आणला जाणारा 'प्रत्यक्ष कामातून शिकण्या'चा दृष्टिकोन विद्यार्थ्यांना व्यावहारिक अध्ययनाची उत्तम संधी देणारा आहे.

कालसुसंगत पाठ्यक्रम आणि सर्वकष विकासाद्वारे विद्यार्थ्यांना करिअर मार्गासाठी तयार करणे असा विद्यापीठाचा उद्देश आहे.

03

विश्वकर्मा विद्यापीठाची परंपरा

विश्वकर्मा विद्यापीठाची परंपरा

विश्वकर्मा शिक्षण संस्था समूह

दर्जेदार मनुष्यबळनिर्मिती; तसेच शैक्षणिक प्रयत्नांद्वारे मूल्यनिर्मिती करण्यावर भर देऊन सर्व घटकांसाठी सामाजिक समृद्धी साध्य करण्याचा विश्वकर्मा समूहाचा दृष्टिकोनच विश्वकर्मा शिक्षण संस्थांनी आत्मसात केला आहे. विविध आर्थिक स्तरांतील विद्यार्थ्यांना विश्वकर्मा विद्यापीठ सामावून घेते आणि ही विविधता अभ्यासक्रमांतही प्रतिबिंबित होत राहते. नवकल्पनांना सातत्याने वाव देऊन; तसेच नावीन्यपूर्ण अभ्यासक्रमांद्वारे शिक्षण संस्थांमध्ये उच्च दर्जाच्या सेवा पुरवून मूल्याधिष्ठित विकासाला प्रोत्साहन देणे आणि त्याचा कार्यपद्धतींवर प्रभाव पाडणे, हे आमचे ध्येय आहे. त्याचमुळे हे विद्यापीठ अनेक आंतरराष्ट्रीय संस्था; तसेच कंपन्यांचा आवडता भागीदार आहे.

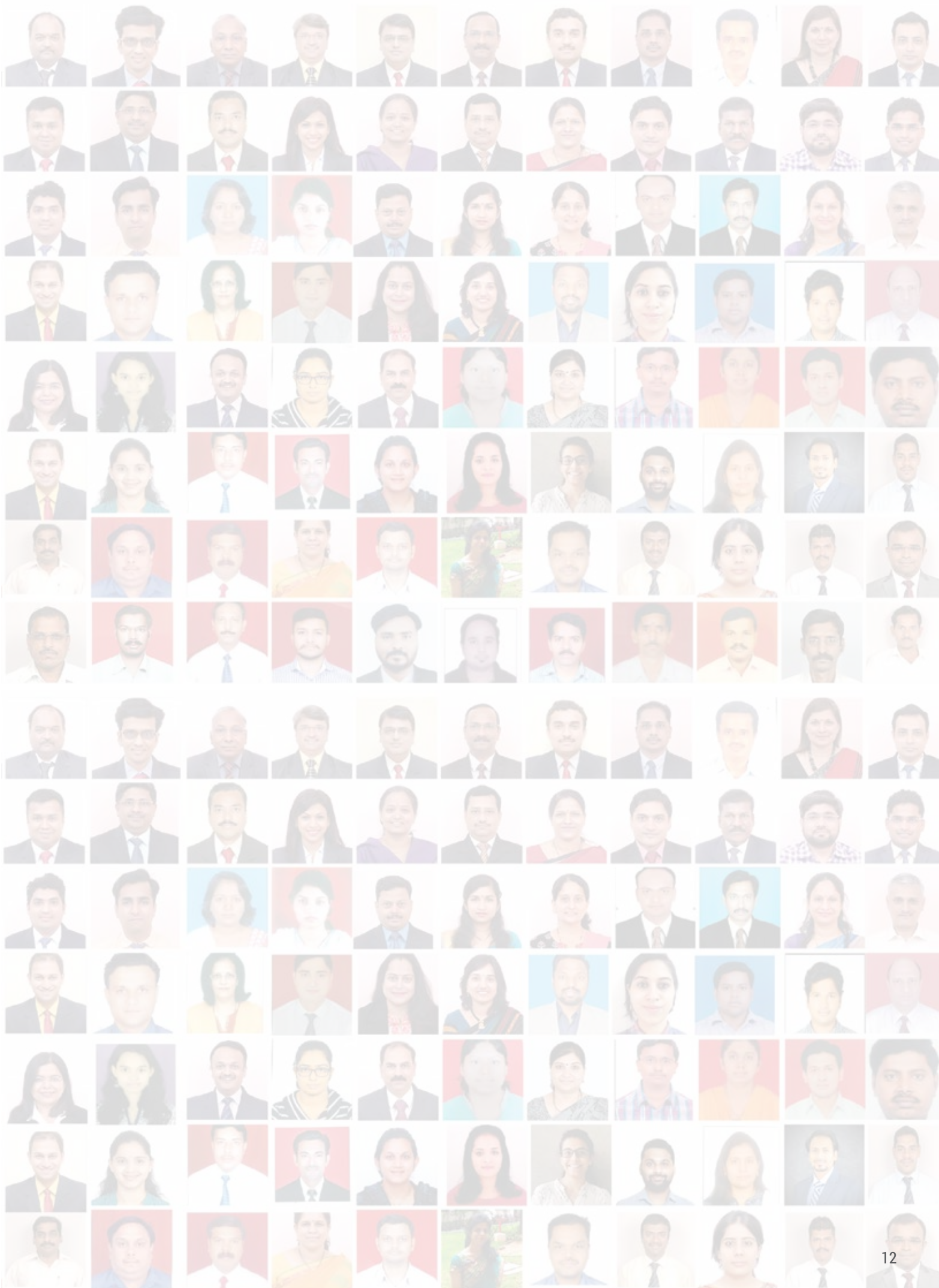
विश्वकर्मा समूहाची विश्वकर्मा इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी (व्हीआयटी) ही पहिली शिक्षण संस्था 1983 मध्ये स्थापन झाली. त्यानंतर 1986 मध्ये विश्वकर्मा विद्यालय आणि मग नंतरच्या काही वर्षांत इतर संस्था सुरु झाल्या. सध्या विश्वकर्मा समूहात अभियांत्रिकी, व्यवस्थापन, विज्ञान, शाळा आणि मूल्यवर्धित अभ्यासक्रम आदी 17 शिक्षण संस्था असून, तेथे 17,000 विद्यार्थी शिकतात, तर 2000 पूर्ण वेळ कर्मचारी काम करतात.

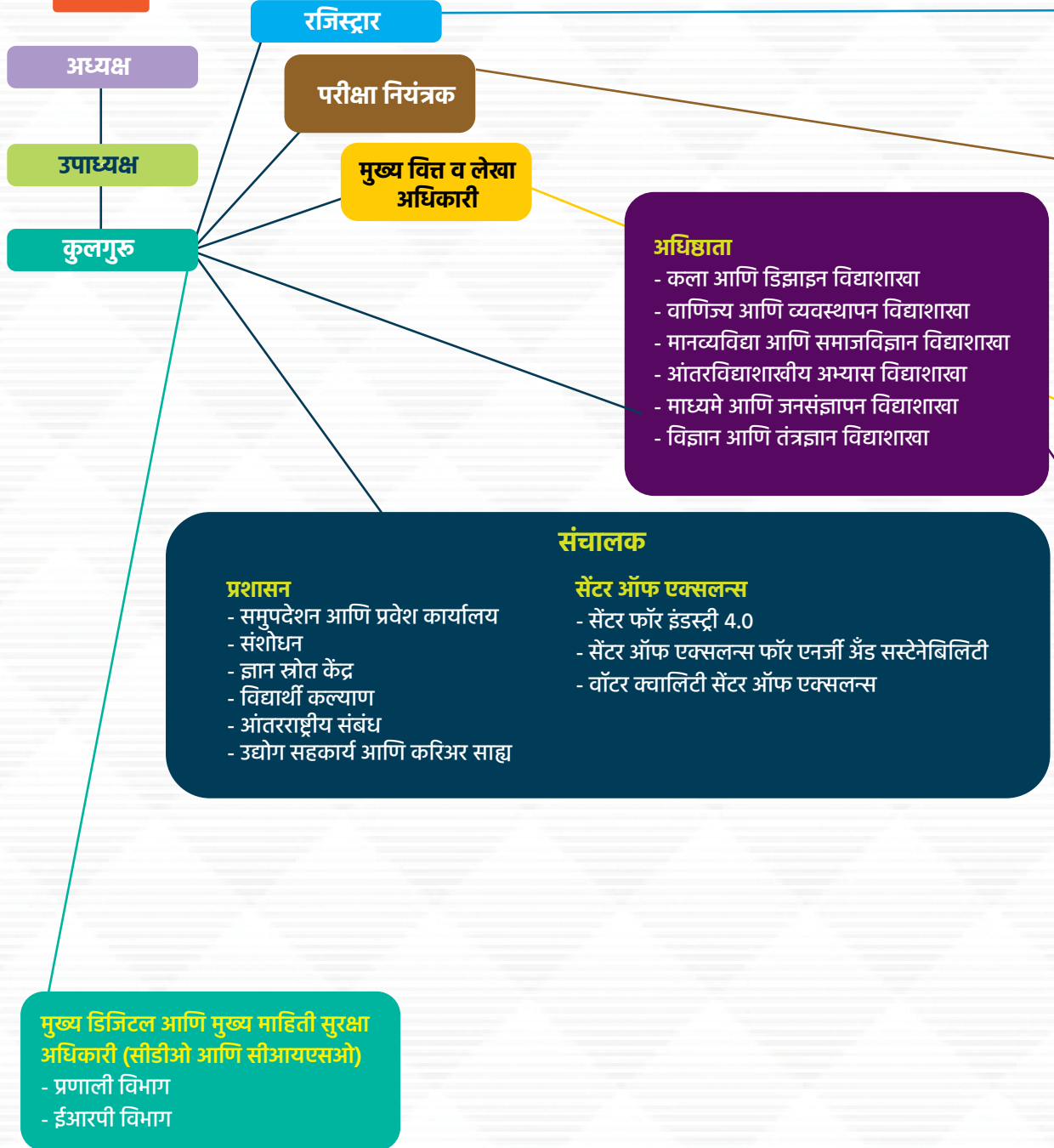

०४

व्हीयू संघटनात्मक
रचना

उपकुलसचिव

- प्रशासन
- आस्थापना
- जनसंपर्क अधिकारी
- नोंदी आणि बैठका
- आवार व्यवस्थापन
- विद्यार्थी साहाय्य केंद्र

- सहायक कुलसचिव
- विभाग अधिकारी
- सहायक विभाग अधिकारी
- वरिष्ठ सहायक (लेखनिक)
- कनिष्ठ सहायक (लेखनिक)

- उपकुलसचिव
- सहायक कुलसचिव
- विभाग अधिकारी
- सहायक विभाग अधिकारी
- वरिष्ठ सहायक (लेखनिक)
- कनिष्ठ सहायक (लेखनिक)

- उपकुलसचिव
- सहायक कुलसचिव
- विभाग अधिकारी
- सहायक विभाग अधिकारी
- वरिष्ठ सहायक (लेखनिक)
- कनिष्ठ सहायक (लेखनिक)

विद्याशाखा केंद्र संचालक

- स्कूल ऑफ आर्ट
- स्कूल ऑफ डिझाइन
- स्कूल ऑफ मॅनेजमेंट सायन्सेस
- स्कूल ऑफ कॉमर्स
- स्कूल ऑफ सोशल सायन्सेस
- स्कूल ऑफ इकॉनॉमिक सायन्सेस
- स्कूल ऑफ परफॉर्मिंग आर्ट्स
- स्कूल ऑफ हॉस्पिटॅलिटी अँड टूरिझम
- स्कूल ऑफ इंटिग्रेटेड एज्युकेशन
- स्कूल ऑफ जर्नेलिझम अँड मास कम्युनिकेशन
- स्कूल ऑफ कम्युनिकेशन स्टडीज
- स्कूल ऑफ लॉ अँड गव्हर्नन्स
- स्कूल ऑफ इंजिनिअरिंग अँड टेक्नोलॉजी
- स्कूल ऑफ बेसिक अँड क्वांटिटेटिव्ह सायन्सेस
- स्कूल ऑफ अप्लाइड सायन्सेस

विभाग प्रमुख

- डिपार्टमेंट ऑफ फॅशन
- डिपार्टमेंट ऑफ ॲनिमेशन
- डिपार्टमेंट ऑफ इंटिरिअर स्पेसेस
- डिपार्टमेंट ऑफ डिझाईन
- डिपार्टमेंट ऑफ मॅनेजमेंट
- डिपार्टमेंट ऑफ कॉमर्स
- डिपार्टमेंट ऑफ सायकॉलॉजी
- डिपार्टमेंट ऑफ इकॉनॉमिक सायन्स
- डिपार्टमेंट ऑफ ट्रॅव्हल अँड टूरिझम
- डिपार्टमेंट ऑफ प्रोफेशनल स्टडीज
- डिपार्टमेंट ऑफ जर्नेलिझम अँड मास कम्युनिकेशन
- डिपार्टमेंट ऑफ लॉ
- डिपार्टमेंट ऑफ मेकॅनिकल इंजिनिअरिंग
- डिपार्टमेंट ऑफ कम्युटर इंजिनिअरिंग
- डिपार्टमेंट ऑफ स्टॅटिस्टिक्स अँड मॅथेमॅटिक्स
- डिपार्टमेंट ऑफ कम्युटर सायन्स

अध्यापक सदस्य

विद्यापीठातील अधिकारी

अनुक्रम	अधिकार्याचे नाव	पदनाम	विद्याशाखा
१	प्रा. (डॉ.) वासुदेव नामदेव गाडे	उपाध्यक्ष	विश्वकर्मा विद्यापीठ
२	प्रा. (डॉ.) सिद्धार्थ कांतिलाल जबडे	कुलगुरू	विश्वकर्मा विद्यापीठ
३	प्रा. (डॉ.) केदार दामोदर संत	कुलसचिव	विश्वकर्मा विद्यापीठ
४	प्रा. (डॉ.) युवराज ललितकिशोर लाहोटी	परीक्षा नियंत्रक	विश्वकर्मा विद्यापीठ
५	डॉ. कैलास रावसाहेब पाटील	सीडीओ	विश्वकर्मा विद्यापीठ
६	डॉ. शीतल दीपक नाईक	संचालक	ज्ञान स्रोत केंद्र, विश्वकर्मा विद्यापीठ
७	प्रा. (डॉ.) उमेश भास्कर पटवर्धन	प्रभारी संचालक	प्रवेश, विश्वकर्मा विद्यापीठ
८	डॉ. सुनील धोंडोपंत डोके	संचालक	संशोधन, विश्वकर्मा विद्यापीठ
९	डॉ. चेतन वसंतराव कापडणीस	संचालक	सेंटर फॉर प्रोफेशनल एक्सलन्स इन इंजिनीअरिंग, वि. वि.
१०	डॉ. चेतन वसंतराव कापडणीस	उपसंचालक	प्रवेश, विश्वकर्मा विद्यापीठ
११	प्रा. अमोल दत्तात्रय रणदिवे	प्रमुख - उद्योग संपर्क, प्रशिक्षण आणि भरती	विश्वकर्मा विद्यापीठ
१२	डॉ. योगेश दत्तात्रय देशपांडे	संचालक	ईसेंटर फॉर -लर्निंग अँड इंडस्ट्री ४.०, विश्वकर्मा विद्यापीठ
१३	डॉ. कैलास रावसाहेब पाटील	मुख्य माहिती सुरक्षा अधिकारी (सीआयएसओ)संचालक	आयएसओ२७००१ प्रक्रिया, विश्वकर्मा विद्यापीठ
१४	डॉ. कैलास रावसाहेब पाटील	संचालक	इको कॅम्पस, विश्वकर्मा विद्यापीठ
१५	डॉ. कैलास रावसाहेब पाटील	संचालक	आंतरराष्ट्रीय संबंध, विश्वकर्मा विद्यापीठ
१६	डॉ. श्रद्धा खंपारिया	उपसंचालक	वॉटर क्वालिटी सेंटर ऑफ एक्सलन्स, विश्वकर्मा विद्यापीठ
१७	डॉ. कैलास रावसाहेब पाटील	संचालक	आंतरराष्ट्रीय संबंध, विश्वकर्मा विद्यापीठ
१८	प्रा. अमोल दत्तात्रय रणदिवे	प्रमुख - उद्योग संपर्क, प्रशिक्षण आणि भरती	विश्वकर्मा विद्यापीठ

विद्यापीठातील अधिष्ठाता

अ. क्र	अधिकार्याचे नाव	पद	विद्याशाखा
१	डॉ. अवधूत मुरारी अत्रे	अधिष्ठाता	कला आणि डिझाइन विद्याशाखा
२	डॉ. उमेश भास्कर पटवर्धन	प्रभारी अधिष्ठाता	वाणिज्य, व्यवस्थापन आणि विधी विद्याशाखा
३	डॉ. अवधूत मुरारी अत्रे	प्रभारी अधिष्ठाता	पत्रकारिता, माध्यमे आणि जनसंज्ञापन विद्याशाखा
४	डॉ. मिलिंद वसंतराव कुलकर्णी	प्रभारी अधिष्ठाता	विज्ञान आणि तंत्रज्ञान विद्याशाखा
५	सौ. सारिका जनार्दन सागर	प्रभारी अधिष्ठाता	विधी विद्याशाखा
६	डॉ. उमेश भास्कर पटवर्धन	प्रभारी अधिष्ठाता	मानव्यविद्या आणि समाजविज्ञान विद्याशाखा
७	डॉ. सुनील धोंडोपंत डोके	अधिष्ठाता	आंतरविद्याशाखीय अभ्यास विद्याशाखा
८	डॉ. दीपमाला सचिन पाटील	प्रभारी अधिष्ठाता	औषधनिर्माणशास्त्र विद्याशाखा
९	नलिनी नंदराज नाईक निंबाळकर	अधिष्ठाता	वास्तुचरणाशास्त्र विद्याशाखा

विद्यापीठातील विभागप्रमुख

अ. क्र	विद्याशाखेचे नाव	विभागाचे नाव	नियुक्त केलेल्या शिक्षकाचे नाव
१	कला आणि डिझाइन	फॅशन डिझाइन विभाग	सौ. रीना संजय पांडे
२	विज्ञान आणि तंत्रज्ञान	अभियांत्रिकी विज्ञान विभाग	सौ. माया महेश कुरुळेकर
३	विज्ञान आणि तंत्रज्ञान	संख्याशास्त्र विभाग	डॉ. नाझिया वाहीद
४	विज्ञान आणि तंत्रज्ञान	गणित विभाग	डॉ. जगदीश वसंतराव तावडे
५	मानव्यविद्या आणि समाजविज्ञान	ग्रंथालय विज्ञान विभाग	डॉ. शीतल दीपक नाईक
६	आंतरविद्याशाखीय विज्ञान	ट्रॅव्हल अँड टुरिझम विभाग	आरती अजय सूर्यवंशी
७	विधी	विधी विभाग	सौ. सारिका सागर
८	कला आणि डिझाइन	उत्पादन डिझाइन विभाग	श्री. निशांत कंबोज
९	विज्ञान आणि तंत्रज्ञान	संगणक अभियांत्रिकी विभाग	श्री. नोशीर झाल तारापोर
१०	पत्रकारिता, माध्यमे आणि जनसंज्ञापन	पत्रकारिता, माध्यमे आणि जनसंज्ञापन विभाग	श्री. वैभव मधुकर ठाकरे
११	मानव्यविद्या आणि समाजविज्ञान	मानसशास्त्र विभाग	जिया पंकज खत्री
१२	आंतरविद्याशाखीय विज्ञान	व्यवसाय व्यवस्थापन विभाग	डॉ. राधाकृष्ण भास्कर बटुले
१३	आंतरविद्याशाखीय विज्ञान	कौशल्यविकास अभ्यास विभाग	डॉ. राधाकृष्ण भास्कर बटुले
१४	विज्ञान आणि तंत्रज्ञान	यंत्र अभियांत्रिकी विभाग	श्री. प्रणव श्रीनिवास धनेश्वर
१५	वाणिज्य आणि व्यवस्थापन	व्यवसाय व्यवस्थापन विभाग	डॉ. जयश्री नितीन विसपुते
१६	विज्ञान आणि तंत्रज्ञान	संगणकविज्ञान विभाग	डॉ. प्रसाद किशोर गोखले
१७	मानव्यविद्या आणि समाजविज्ञान	अर्थशास्त्र विभाग	श्री. अमोल परमेश्वर कांबळे
१८	कला आणि डिझाइन	ग्राफिक डिझाइन विभाग	श्री. प्रशांत शरच्चंद्र आचार्य
१९	कला आणि डिझाइन	इंटेरिअर डिझाइन विभाग	श्री. राहुल सुरेश होनराव
२०	कला आणि डिझाइन	मूलभूत डिझाइन संकल्पना विभाग	सौ. राखी गिरीश चरवड

अंतर्गत तक्रार समिती

अ. क्र	नाव	पद	जबाबदारी
१	डॉ. जयश्री विसपुते	अध्यापक सदस्य	अध्यक्ष
२	श्रीमती किरण मोघे	स्वयंसेवी संस्था/महिलांसाठीची संघटना	बाह्य सदस्य
३	प्रा. वैशाली वाघ	अध्यापक सदस्य	सदस्य
४	प्रा. (डॉ.) युवराज लाहोटी	अध्यापक सदस्य	सदस्य
५	प्रा. राधाकृष्ण बाटुले	अध्यापक सदस्य	सदस्य
६	डॉ. शीतल नाईक	अध्यापक सदस्य	सदस्य
७	प्रा. विजया हाके	अध्यापक सदस्य	सदस्य सचिव

तक्रार निवारण समिती

अ. क्र	नाव	पद	भूमिका
१	प्रा. (डॉ.) सिद्धार्थ जबडे	कुलगुरु	अध्यक्ष
२	प्रा. (डॉ.) सुनील डोके	अधिष्ठाता (आयडीएस)	व्यवस्थापन मंडळाकडून नामनिर्देशित सदस्य
३	प्रा. (डॉ.) अवधूत अत्रे	व्यवस्थापन मंडळ सदस्य	व्यवस्थापन मंडळाकडून नामनिर्देशित सदस्य
४	प्रा. (डॉ.) चेतन कापडनीस	व्यवस्थापन मंडळ सदस्य	व्यवस्थापन मंडळाकडून नामनिर्देशित सदस्य
५	प्रा. मकरंद पुरी	अध्यापक	कुलगुरुंकडून नामनिर्देशित सदस्य
६	आर्क. नलिनी नंदराज नाईक निंबाळकर	अध्यापक सदस्य	कुलगुरुंकडून नामनिर्देशित सदस्य
७	श्री. अजय शिगवण	कर्मचारी सदस्य	कुलगुरुंकडून नामनिर्देशित सदस्य
८	प्रा. रीना पांडे	अध्यापक सदस्य	विद्या परिषदेकडून नामनिर्देशित सदस्य
९	प्रा. (डॉ.) केदार संत	कुलसचिव	सदस्य सचिव

रॅगिंगविरोधी समिती

अ. क्र	नाव	पदनाम	जबाबदारी
१	प्रा. कैलास भोसले	अध्यापक सदस्य	अध्यक्ष
२	प्रा. डॉ. उमेश पटवर्धन	अध्यापक सदस्य	सदस्य
३	डॉ. शीतल नाईक	अध्यापक सदस्य	सदस्य सचिव

राखीव जागा कक्ष समिती

अ. क्र	नाव	पदनाम	जबाबदारी
१	प्रा. कैलास भोसले	अध्यापक सदस्य	अध्यक्ष
२	प्रा. राधाकृष्ण बटुले	अध्यापक सदस्य	सदस्य
३	प्रा. विजया हाके	अध्यापक सदस्य	सदस्य
४	प्रा. (डॉ.) चेतन कापडनीस	अध्यापक सदस्य	सदस्य
५	श्री. मनोज गिरी	शिक्षकेतर कर्मचारी	सदस्य सचिव

राखीव जागा तक्रार निवारण समिती

अ. क्र	नाव	पदनाम	जबाबदारी
१	प्रा. कैलास भोसले	अध्यापक सदस्य	अध्यक्ष
२	प्रा. राधाकृष्ण बटुले	अध्यापक सदस्य	सदस्य
३	प्रा. विजया हाके	अध्यापक सदस्य	सदस्य

विद्यार्थी शिस्तपालन समिती

अ. क्र	नाव	पदनाम	जबाबदारी
१	डॉ. उमेश पटवर्धन	अध्यापक सदस्य	अध्यक्ष
२	डॉ. अवधूत अत्रे	अध्यापक सदस्य	सदस्य
३	डॉ. नितीन सातपुते	अध्यापक सदस्य	सदस्य
४	डॉ. नाझिया वहीद	अध्यापक सदस्य	सदस्य
५	श्री. कैलास भोसले	अध्यापक सदस्य	सदस्य
६	सौ. रीना पांडे	अध्यापक सदस्य	सदस्य
७	जिया खत्री	अध्यापक सदस्य	सदस्य
८	सारिका सागर	अध्यापक सदस्य	सदस्य
९	डॉ. राधाकृष्ण बटुले	अध्यापक सदस्य	सदस्य

०५

पायाभूत सुविधा

विश्वकर्मा विद्यापीठाच्या पायाभूत सुविधांचा सारांश

- संशोधन/पीएचडी विभाग
- मानसशास्त्र प्रयोगशाळा
- संगणक प्रयोगशाळा
- संगणक केंद्र
- विलो प्रयोगशाळा
- ई अँड टीसी/इलेक्ट्रिकल प्रयोगशाळा
- मेकॅनिकल प्रयोगशाळा
- चित्रकला सभागृह
- चित्र कर्मशाळा
- सुतारकाम कर्मशाळा
- लेझर कटिंग अँड थ्री-डी प्रिंटिंग
- क्ले आणि सिरॅमिक कर्मशाळा
- डाइंग आणि मुद्रण
- सीएनसी आणि मिलिंग
- हस्तकला स्टुडिओ
- धातू कर्मशाळा
- निर्मितीपश्चात कक्ष
- स्टुडिओ
- छायाचित्रण स्टुडिओ
- फॅशन स्टुडिओ
- फॅशन स्टुडिओ आणि रॅम्प
- पॅटर्न मेकिंग स्टुडिओ
- शिवण प्रयोगशाळा
- डिझाइन थिंकिंग स्टुडिओ
- ॲनिमेशन स्टुडिओ
- ग्रंथालय
- कार्यक्रमस्थळ
- सभागृह
- बोर्ड रुम
- क्रीडा मैदान
- खुली व्यायामशाळा
- कॅटीन
- वैद्यकीय सुविधा
- एटीएम
- बँक
- रुग्णवाहिका सुविधा
- स्टेशनरी स्टोर
- झेरॉक्स केंद्र
- योग केंद्र

इको-कॅम्पस आणि लिव्हिंग लॅब

विश्वकर्मा विद्यापीठाला नव्या तंत्रज्ञानाच्या संशोधन आणि विकासासाठीची 'जिवंत प्रयोगशाळा' किंवा 'चाचणी केंद्र' म्हटल्यास अतिशयोक्ती ठरणार नाही. इको-कॅम्पसमध्ये दैनंदिन जीवनातील समस्यांवर उपाय असलेले, अत्याधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून तयार केलेले प्रकल्प पाहायला मिळतात. त्याचप्रमाणे ऊर्जासंवर्धन करण्यासाठीचे उपाय सुचवून; तसेच ऊर्जा प्रतिमाने तयार करून विविध प्रकारच्या इमारतींच्या कामगिरीचे मूल्यमापनही येथे होते. विश्वकर्मा विद्यापीठाचे आवार 22 एकरांत पसरले असून, आवारात 9 पेक्षा अधिक इमारती आहेत. शैक्षणिक (तासिकांसाठीचे वर्ग, प्रयोगशाळा) आणि प्रशासकीय इमारतींव्यतिरिक्त व्यावसायिक बांधकामांमुळे आवारातील इमारत प्रकारांच्या वैविध्यात भर पडली आहे. ज्या काही नव्या इमारती उभारण्यात आल्या आहेत, त्या उभारताना अगदी त्यांच्या संरचनेपासून नियोजनापर्यंत त्यामध्ये पर्यावरणपूरक तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यात आला आहे.

अ. ग्रंथालय – ग्रंथालय हा कॅम्पसचा केंद्रबिंदू आहे. येथे विविध विषयांवरील हजारो पुस्तके उपलब्ध असून, त्याचबरोबर वाचन कक्ष, चर्चा कक्ष, संदर्भ कक्ष आणि संगणक प्रयोगशाळाही आहे.

ब. विविध सभागृहं, परिषदांसाठीची छोटी सभागृहं; शिवाय पारंपरिक वर्ग विद्यापीठात असल्याने आवश्यकतेनुसार विविध कार्यक्रमांसाठी त्यांचा सुयोग्य वापर केला जातो. वर्गात विद्यार्थी गटांमध्ये काम करत असले, तरी प्रत्येकाकडे वैयक्तिक लक्ष देणे शक्य व्हावे, अध्ययनात त्यांचा सक्रिय सहभाग असावा, या दृष्टीने वैशिष्ट्यपूर्ण रचना करण्यात आली आहे.

क. विद्यापीठातील प्रयोगशाळा संशोधन आणि प्रयोगांना सुयोग्य अवकाश देणाऱ्या आहेत. नियंत्रित प्रयोग करणे शक्य होण्यासाठी बाक, ओटे आणि आवश्यक उपकरणे येथे आहेत.

ड. नाट्यकला, संगीत, नृत्य आणि चित्रपट व दूरचित्रवाणी माध्यमांचा अभ्यास करणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी ललित कला केंद्र आहे. येथील खुली आणि लवचीक वास्तुरचना नाट्यगृहाचा आनंद देणारी आहे. त्यामुळे सर्व प्रमुख सांस्कृतिक कार्यक्रम; तसेच विद्यार्थ्यांचे विविध उपक्रम येथे आयोजित केले जातात.

ई. ध्वनिमुद्रण स्टुडिओमध्ये ध्वनिमुद्रण आणि ध्वनिमिश्रणाची (मिक्सिंग) सुविधा आहे. ध्वनिमुद्रणामध्ये बाहेरच्या आवाजांचा अडथळा येऊ नये, यासाठी सुयोग्य व्यवस्था आहे. या ठिकाणी एक पूर्वप्रदर्शन चित्रपटगृहही आहे, जेथे विद्यार्थी त्यांनी तयार केलेल्या चित्रपटांचे प्रदर्शन करून, त्यावर आलेल्या सूचनांनुसार आणखी सुधारणा करू शकतात.

फ. विविध प्रकारचे सादरीकरण, स्नेहसंमेलन किंवा अगदी वर्ग भरविण्यासाठीही खुले रंगमंच (अॅम्फी थिएटर) उपलब्ध आहे. सादरीकरण चांगल्या पद्धतीने पाहण्यायोग्य अशी त्याची उतरती बैठकरचना करण्यात आली आहे. या ठिकाणी गटचर्चा आणि अतिथी व्याख्यानेही होतात.

ग. विद्यार्थी, शिक्षक आणि शिक्षकेतर कर्मचारी बराच काळ विद्यापीठ आवारात असतात, हे लक्षात घेऊन विद्यापीठाने त्यांच्या सोयीसाठी आवारातच **एटीएम केंद्र, स्टेनरी स्टोअर आणि उपहारगृहांची व्यवस्था** केली आहे.

ह. क्रीडा सुविधा - विद्यार्थ्यांच्या वैयक्तिक विकासात खेळ आणि शारीरिक तंदुरुस्तीचेही चांगले संतुलन साधले जावे, यासाठीही विश्वकर्मा विद्यापीठात प्रयत्न केले जातात. विद्यार्थ्यांना एक तरी खेळ खेळणे सक्तीचे आहे. विद्यापीठातील 14 वेगवेगळ्या शाखांसाठी इनडोअर; तसेच मैदानी खेळांच्या आंतरइयत्ता, आंतरसंस्था अशा पातळ्यांवर स्पर्धाही आयोजित केल्या जातात.

वसतिगृह - प्रथम येणाऱ्यास प्राधान्य या तत्त्वावर मुलगे आणि मुली यांच्यासाठी स्वतंत्र निवास आणि खानपान व्यवस्था दिली जाते. मुलगांच्या वसतिगृहाची क्षमता (श्रेणी अ आणि ब) 140 हून अधिक खाटांची असून, मुलींच्या वसतिगृहाची क्षमता 70 हून अधिक खाटांची आहे. त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांची वसतिगृहातून विद्यापीठ आवारात येण्याची आणि तेथून वसतिगृहात परत जाण्याची व्यवस्था आम्ही पुरवतो.

०६

पाठ्यक्रम

अ. क्र.	नियामक मंडळ	अभ्यासक्रम
१	एआयसीटीई	बी. डिझाईन
२	एआयसीटीई	बी. टेक. - कम्प्युटर, मेकॅनिकल इंजिनियरिंग
३	एआयसीटीई	एमबीए
४	यूजीसी - 12 बी	सर्व

विश्वविद्यालय अनुदान आयोग
University Grants Commission
 quality higher education for all

आर्ट अँड डिजाइन विद्याशाखा

डिझाइन विभाग

विश्वकर्मा विद्यापीठातील डिझाइन विभागातील डिझाइन शिक्षण सर्वसमावेशक आणि डिझाइन शिक्षण, डिझाइन संशोधन आणि डिझाइन पद्धती यांचा मिलाफ असलेले आहे. डिझाइनमधील अध्यापनपद्धती संशोधनातील विविध आयाम; तसेच स्थापित प्रक्रियांमधील कल्पकतेचा वेध घेते. या विभागातील सर्जनशील पद्धती हात, मन आणि डोळे यांतील पक्का बंध अधिक दृढ करतात. संकल्पनात्मक विचार, कौशल्ये आणि कलात्मकतेद्वारे कल्पना प्रत्यक्ष अनुभवात परावर्तित होणे, ही डिझाइनप्रती असलेल्या समीक्षात्मक दृष्टिकोनाची मागणी असते. शिक्षण, उद्योग आणि सरकारी संस्थांमध्ये दीर्घकालीन संवाद निर्माण व्हावा, असाही या विभागाचा प्रयत्न आहे.

बॅचलर ऑफ डिझाइन इन ग्राफिक डिझाइन/प्रॉडक्ट डिझाइन/युजर एक्स्पीरिअन्स डिझाइन

विद्यार्थ्यांनी आंतरविद्याशाखीय दृष्टिकोन ठेवून भविष्यासाठीची दृष्टी तयार करावी, असा विश्वकर्मा विद्यापीठाच्या आर्ट अँड डिझाइन विद्याशाखेच्या बी.डिझाइन अभ्यासक्रमाचा उद्देश आहे. या अभ्यासक्रमांतर्गत ग्राफिक डिझाइन, प्रॉडक्ट डिझाइन आणि युजर एक्स्पीरिअन्स डिझाइन या तीन विषयांतील पदव्या प्रदान केल्या जातात. डिझाइन ही निरीक्षण, प्रयोगशीलता आणि निर्मितीची सातत्यपूर्ण प्रक्रिया आहे. विश्वकर्मा विद्यापीठातील डिझाइन विभागातील डिझाइन शिक्षण सर्वसमावेशक आणि डिझाइन शिक्षण, डिझाइन संशोधन आणि डिझाइन पद्धती यांचा मिलाफ असलेले आहे. दृश्ये, मजकूर, रंग आणि चिन्हे यांचा मिलाफ करून निर्मिलेल्या कल्पनांद्वारे डिझायनर संवाद साधत असतात.

संकल्पनात्मक विचार, कौशल्ये आणि कलात्मकतेद्वारे कल्पना सौंदर्यपूर्ण कामांत परावर्तित व्हाव्यात, अशी या अभ्यासक्रमाची अपेक्षा आहे. समस्यांचे सर्जनशीलतेने निवारण व्हावे आणि उद्योगामध्ये कल्पकतेला प्रोत्साहन मिळावे, असा या अभ्यासक्रमाचा उद्देश आहे. शिक्षण, उद्योग आणि सरकारी संस्थांमध्ये दीर्घकालीन संवाद निर्माण व्हावा, असाही या अभ्यासक्रमाचा प्रयत्न आहे.

मास्टर ऑफ डिझाइन इन ग्राफिक डिझाइन/प्रॉडक्ट डिझाइन/युजर एक्स्पीरिअन्स डिझाइन

समस्यांचे सर्जनशील निवारण व्हावे आणि उद्योगात कल्पकतेचे प्रतिबिंब उमटावे, यासाठी विद्यार्थ्यांमधील ज्ञान, कौशल्ये, क्षमता आणि कल वृद्धिंगत करण्यास प्रोत्साहन देणे, असा विश्वकर्मा विद्यापीठाच्या मास्टर ऑफ डिझाइन अभ्यासक्रमाचा उद्देश आहे. शिक्षण, उद्योग आणि सरकारी संस्थांमध्ये दीर्घकालीन संवाद निर्माण व्हावा, असाही या अभ्यासक्रमाचा प्रयत्न आहे. या अभ्यासक्रमांतर्गत ग्राफिक डिझाइन, प्रॉडक्ट डिझाइन आणि युजर एक्स्पीरिअन्स डिझाइन अशी तीन स्पेशलायझेशन उपलब्ध आहेत.

दृश्यात्मकदृष्ट्या मोहक; पण कळायला सोपा अशा पद्धतीचा संदेश तयार करण्यासाठी दृश्यात्मक उतरंड, नकाशे आणि चित्रे यांवर ग्राफिक डिझाइन अभ्यासक्रमात भर दिला जातो.

फॅशन डिझाइन ही वस्त्राला; तसेच त्याच्या प्रावरणांना डिझाइन, सौंदर्यशास्त्र, वस्त्रकलेद्वारे नैसर्गिक सौंदर्य प्रदान करण्याची कला आहे. सन 2017 मध्ये स्थापन झालेला विश्वकर्मा विद्यापीठाचा डिझाइन विभाग हे फॅशन क्षेत्रातील शिक्षणासाठीचे पुण्यातील एक प्रतिष्ठित स्थान आहे. सध्याच्या काळातील अतिशय स्पर्धात्मक आणि वैविध्यपूर्ण अशा वस्त्ररचना उद्योगाच्या गरजा पूर्ण करण्यास सक्षम असलेले सर्जनशील आणि जबाबदार डिझायनर घडविणे हा या विभागाचा उद्देश आहे. या विभागात प्रकल्पाधारित अध्ययन-अध्यापन पद्धतीवर भर देण्यात आला आहे. ग्रामीण भागातील पारंपरिक हस्तकला शिकण्यासाठी असलेले पारंपरिक काम करणाऱ्या कारागिरांबरोबर काम करण्याचीही संधी मिळते. विभागात सुसज्ज आणि अद्ययावत असा फॅशन स्टुडिओ; तसेच डिझाइनबाबतची विचारप्रक्रिया आणि कल्पकतेला वाव देणारे सर्वोत्तमता केंद्रही (सेंटर ऑफ एक्सलन्स) आहे. विभागातर्फे विविध ठिकाणी उमेदवारीची; तसेच प्रत्यक्ष प्रकल्पावर काम करण्याची संधीही दिली जाते. वस्त्रोद्योग आणि फॅशन जगतातील सर्वोत्तम पद्धतींचा वापर करण्याबाबतचा कल्पक आणि एकात्मिक दृष्टिकोन विभागाने कायम ठेवला आहे.

बॅचलर ऑफ आर्ट इन फॅशन अँड अपारेल डिझाइन

फॅशनच्या संदर्भातील जागतिक पातळीवरील सौंदर्यानुभवांची भारतीय मानसिकतेशी सांगड घालण्याबाबतची संवेदना तयार व्हावी, अशा प्रकारे फॅशन डिझाइन अभ्यासक्रमाची रचना करण्यात आली आहे. यामध्ये निर्यात बाजारपेठेच्या; तसेच भारतीय वस्त्रबाजाराच्या गरजांचाही विचार केला आहे. वस्त्रकलेबाबत सर्जनशीलतेला चालना देणारा; पण तरीही सर्वकष असा दृष्टिकोन तयार व्हावा, अशी याची रचना आहे. प्रत्यक्ष काम करायला मिळत असल्याने डिझाइन संकल्पित करणे, पॅटर्न तयार करणे, नेसकाम आणि अत्यंत दर्जेदार असे कापड तयार करणे यामध्ये विद्यार्थी तरबेज होतात. या अभ्यासक्रमांतर्गत विद्यार्थ्यांना असलेले देशी पारंपरिक काम करणाऱ्या कारागिरांबरोबर पारंपरिक ग्रामीण हस्तकलेचे काम प्रत्यक्ष करता येते. उमेदवारीदरम्यान भारतीय फॅशन जगतातील आघाडीच्या फॅशन उद्योगांत काम करता येत असल्याने या क्षेत्रातील ज्ञान वृद्धिंगत होण्याबरोबरच विद्यार्थ्यांना यातील आव्हानांचीही कल्पना येते. वर्षाखेरीस होणाऱ्या डिझाइन कलेक्शन सादरीकरणात विद्यार्थ्यांना मिळालेल्या वैविध्यपूर्ण ज्ञानाची आणि अनुभवांची प्रचिती प्रत्यक्ष त्यांच्या कामातूनच मिळते.

मास्टर ऑफ आर्ट इन फॅशन अँड अपारेल डिझाइन

जगभरातील वस्त्रशैलीची भारतीय मानसिकतेशी सांगड घालण्याचा दृष्टिकोन अधिक टोकदार करण्यासाठी फॅशन डिझाइनमधील पदव्युत्तर अभ्यासक्रम उपयुक्त ठरतो. कल्पनाशक्तीला वाव देणाऱ्या या अभ्यासक्रमात पेहरावकलेच्या पद्धतीवरही भर दिला जातो. अत्यंत दर्जेदार वस्त्रनिर्मितीसाठी आवश्यक संकल्पना, डिझाइननिर्मिती करण्याकरिता विद्यार्थ्यांना सक्षम करण्याचे काम हा अभ्यासक्रम करतो. एकात्मिक अभ्यासक्रम असल्याने असलेले देशी पारंपरिक काम करणाऱ्या कारागिरांबरोबर काम करण्याची संधीही मिळते. विविध डिझाइन आस्थापनांत तात्पुरते काम करता करता विद्यार्थ्यांना भारतीय शैलीत असलेले वैविध्य शिकता येत असल्याने माहितीत तर भर पडतेच; शिवाय कामांत येणाऱ्या आव्हानांवर मात करण्याची दृष्टीही मिळते. पदवीप्रदानाच्या वेळी आयोजित डिझाइन कलेक्शनमध्ये प्रदर्शित होणारे विद्यार्थ्यांचे काम त्यांच्या उद्योगजगताशी जुळवून घेण्याच्या क्षमतेची चुणुक दाखवते.

इंटेरिअर स्पेसेस विद्याशाखेच्या स्कूल ऑफ आर्ट अँड डिझाइनअंतर्गत डिझाइनमधील संशोधन आणि अध्ययनासाठी इंटेरिअर स्पेसेस विभाग स्थापन करण्यात आला. सन 2017 मध्ये हा विभाग सुरु झाला. बॅचलर ऑफ इंटेरिअर डिझाइन अँड डेकोरेशन हा तीन वर्षांचा पदवी अभ्यासक्रम, तर मास्टर ऑफ आर्ट इन इंटेरिअर डिझाइन अँड डेकोरेशनमधील पदव्युत्तर अभ्यासक्रम येथे राबविला जातो. संरचित परिसंस्थांची निर्मिती आणि त्यांचे अध्ययन व अंमलबजावणीतील संशोधन आदींचे ज्ञान विद्यार्थ्यांना मिळावे, अशा पद्धतीने या विभागाची रचना करण्यात आली आहे.

बॅचलर ऑफ आर्ट इन इंटेरिअर डिझाइन

विद्यार्थीभिमुख अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेवर इंटेरिअर डिझाइन अभ्यासक्रमाचा भर आहे. तंत्रज्ञानामुळे हरघडी बदलणाऱ्या सध्याच्या जगात डिझाइनसंबंधी अनेक समस्या आणि आव्हाने आहेत. या पार्श्वभूमीवर, आमचा अभ्यासक्रम विद्यार्थ्यांना सर्जनशील जोखमी घेण्यास प्रोत्साहन देतो. वास्तव जगातील गरजांची पूर्तता करणाऱ्या आणि उपलब्ध जागेचा सर्वकष अनुभव देणाऱ्या अत्यंत कल्पक रचना विद्यार्थी करतात. विद्यार्थ्यांची कौशल्ये वाढीस लागावीत, यासाठी प्रत्यक्ष काम करण्याचा अनुभव दिली जातो; तसेच या उद्योगातील तज्ज्ञांकडून मार्गदर्शन केले जाते. हा इंटेरिअर डिझाइन अभ्यासक्रम सर्जनशील असण्याची क्षमता वृद्धिंगत करण्याबरोबरच डिझाइनच्या एकापेक्षा अधिक शक्यता असलेल्या कार्यक्षम आणि सौंदर्यपूर्ण जागांची तपशीलवार रचना करण्यास उद्युक्त करणारा आहे. या अत्यंत स्पर्धात्मक अशा अभ्यासक्रमात पाठ्यक्रमाच्या विविध टप्प्यांवर विद्यार्थ्यांची रुची आणि सातत्य तपासण्यासाठी मूल्यमापन केले जाते. विद्यार्थ्यांनी डिझाइन व्यवसायात शिरताना अत्यंत कठोर कार्यसंस्कृती जोपासावी आणि सर्वकष अध्ययन गाठीशी असावे, या दृष्टीने आम्ही या डिझाइन महाविद्यालयात विद्यार्थी घडवतो. विद्यार्थ्यांच्या आवडीला तांत्रिकता, डिझाइन प्रक्रिया आणि स्टुडिओचे तंत्राच्या सखोल अभ्यासाची जोड आमच्या इंटेरिअर डिझाइन अभ्यासक्रमात अध्यापनाद्वारे दिली जाते. अध्ययन करणारे जुळवून घेणारे आणि सातत्याने उत्क्रांत होत असलेल्या भविष्यात दिशा गवसण्याएवढे ज्ञानसुसज्जही असतात.

मास्टर ऑफ आर्ट इन इंटेरिअर डिझाइन

विश्वकर्मा विद्यापीठाचा एमए इंटेरिअर डिझाइन अभ्यासक्रम विद्यार्थ्यांना डिझाइन उद्योगातील वरिष्ठ पदासाठी तयार करतो. इंटेरिअर्ससाठीचे नवे तंत्रज्ञान शिकणे, नवे ट्रेंड शिकणे आणि त्याबाबत सजग राहणे; तसेच विविध संस्कृतींसाठी इंटेरिअर तयार करणे आदी बाबी एमए इंटेरिअर डिझाइन अभ्यासक्रमाचा भाग आहेत. इंटेरिअर स्पेसेसची सर्जनशील बांधणी आणि संकल्पनेचे योग्य प्रदर्शन कसे करायचे याची दृष्टी विद्यार्थ्यांना या अभ्यासक्रमातून मिळेल. एमए इंटेरिअर डिझाइन अभ्यासक्रमात विद्यार्थीभिमुख अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेवर भर देण्यात आला आहे. सर्वकष अशा या इंटेरिअर डिझाइन अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्यांना त्यांचे डिझाइन ज्ञान आणि कौशल्ये वृद्धिंगत करण्यासाठी पुरेसा वैविध्यपूर्ण अनुभव दिला जातो.

आधुनिक काळात अॅनिमेशन आणि व्हीएफएक्स अनेक शाखांमध्ये महत्त्वाची भूमिका बजावत असून, यामध्ये करिअरच्या अनेक संधीही निर्माण होत आहेत.

अॅनिमेशन विभाग 2017 मध्ये आर्ट अँड डिझाइन विद्याशाखेतर्गत स्थापन करण्यात आला. या विभागातर्फे एनिमेशन अँड मल्टीमीडिया विषयातील तीन वर्षांचा पदवी आणि दोन वर्षांचा पदव्युत्तर अभ्यासक्रम राबविण्यात येतो. डिझाइन आणि एनिमेशन तंत्रज्ञानांमध्ये आवश्यक अशी कालसुसंगत कौशल्ये विद्यार्थ्यांमध्ये विकसित व्हावीत, अशा प्रकारे हे अभ्यासक्रम तयार करण्यात आले आहेत. एनिमेशन, मल्टीमीडिया आणि मोशन ग्राफिक्समधील सध्याचे कल समजून घेण्यावरही यात भर देण्यात आला आहे. हा विभाग अद्ययावत साधनांनी सुसज्ज असून, संगणक प्रयोगशाळा; तसेच टू-डी ग्राफिक डिझाइन, थ्री-डी एनिमेशन, स्टॉप मोशन, टू-डी एनिमेशन, छायाचित्रण, नवीन प्रयोगशील एनिमेशन, ध्वनी, व्हिडिओ संकलन व व्हीएफएक्स इत्यादी शिकता येईल, असा स्वतंत्र फिल्म स्टुडिओही विभागात उपलब्ध आहे. या उद्योगात प्रभावीपणे काम करण्यासाठी लागणारे तंत्रज्ञान शिकण्यासाठी; तसेच सर्जनशील दृष्टिकोन घडविण्यासाठी आम्ही वापरत असलेली अध्यापन पद्धत नक्कीच उपयोगी पडतील, असा आम्हाला विश्वास आहे.

बॅचलर ऑफ आर्ट इन अॅनिमेशन अँड मल्टीमीडिया

प्रसारमाध्यमे आणि मनोरंजन उद्योगाची झपाट्याने तर वाढ होतच आहे; पण त्याचबरोबर ते प्रेक्षकांशी साधत असलेल्या संवादामध्येही अनेक महत्त्वाचे बदल होत आहेत. विश्वकर्मा विद्यापीठातील बीए (अॅनिमेशन अँड मल्टीमीडिया) हा एक अनोखा अभ्यासक्रम आहे. एनिमेशनच्या कला आणि तंत्राचा पाया पक्का करण्यावर यामध्ये भर देण्यात आला आहे. प्रकल्प, सैद्धान्तिक संकल्पनांचे अध्यापन, चित्रपटांचे प्रदर्शन आणि त्यांचे विश्लेषण, कार्यशाळा; तसेच उद्योगजगतातील व्यावसायिकांशी संवाद अशा विविध माध्यमांतून विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रम शिकवला जातो.

आमचा पारितोषिकप्राप्त एनिमेशन अँड मल्टीमीडिया अभ्यासक्रम इतर एनिमेशन अभ्यासक्रमांपेक्षा खूप वेगळा आहे. या अभ्यासक्रमात आम्ही ब्लॉक अध्यापन, प्रात्यक्षिके आणि तज्ज्ञांकडून संबोधित केल्या जाणाऱ्या कार्यशाळा याद्वारे अध्यापन करतो. मातीकामापासून चित्रकलेतील प्रावीण्यापर्यंत, विद्यार्थी कॅमेरा आणि सीजीआय दोन्हीची हाताळणी कशी करायची, याचे शिक्षण घेतात. चित्रपट, माहितीपट आणि शिल्प तयार करण्यासाठी ते वैयक्तिक किंवा सांघिक काम करतात. या अभ्यासक्रमात एनिमेशनची अभिजात तंत्रे आणि अभिनव तंत्रज्ञानांचा मिलाफ असल्याने त्याचा विशेष फायदा होतो.

मास्टर ऑफ आर्ट्स इन अॅनिमेशन अँड मल्टीमीडिया

मास्टर ऑफ आर्ट्स (अॅनिमेशन अँड मल्टीमीडिया) हा विश्वकर्मा विद्यापीठाचा दोन वर्षांचा, 82 श्रेयांकांचा (क्रेडिट्स) पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम आहे. यामध्ये एनिमेशन व ई-लर्निंग, वेब डिझाइन, टू-डी आणि थ्री-डी एनिमेशन – लाइव्हिंग अँड रेंडरिंग विथ स्पेशल इफेक्ट्स, डिझाइन गेम इन युनिटी प्लॅटफॉर्म यावर भर आहे.

एनिमेशन अँड मल्टीमीडिया या विषयातील विविध प्रगत दृष्टिकोन, पद्धती आणि तंत्रांची विद्यार्थ्यांना ओळख व्हावी, असा या अभ्यासक्रमाचा उद्देश आहे. सातत्यपूर्ण संशोधन आणि विकास, जागतिक पातळीवरील ज्ञानप्राप्ती, दर्जेदार अध्यापन, विद्यार्थ्यांसाठी साधने आणि आशयनिर्मिती; तसेच विद्यार्थ्यांना अॅनिमेशन आणि आयटी उद्योगात निष्णात करणे याद्वारे भारतातील अॅनिमेशन प्रशिक्षणाचे सर्वोत्तमता केंद्र म्हणून उदयास येणे, हे आमचे ध्येय आहे.

वाणिज्य आणि व्यवस्थापन विद्याशाखा

वाणिज्य आणि व्यवस्थापन

विविध विद्याशाखांतील विद्यार्थी आणि शिक्षकांना देशातील उद्योगक्षेत्राच्या सध्याच्या गरजांशी सुसंगत सर्वोत्तम अध्ययन अनुभव देणारा भविष्यवेधी असा हा विभाग आहे. प्रत्यक्ष अनुभवाधारित शिक्षण, थेट कॉर्पोरेट जगतातील तज्ज्ञांकडून दिले जाणारे धडे, बाजारांचे आकलन यांवर अभ्यासक्रमांत भर दिला जातो. विद्यार्थ्यांना येथे त्यांच्या कामात सर्वोत्तम कामगिरी करण्यास प्रोत्साहन देण्याबरोबरच वाणिज्य आणि उद्योगक्षेत्रांत उत्तम नोकऱ्या मिळविण्यासाठी सक्षम केले जाते. या विभागाशी जोडल्या गेलेल्या प्रत्येक घटकाचा उत्कर्ष साधण्याच्या उद्देशाने विश्वकर्मा विद्यापीठाच्या वाणिज्य आणि व्यवस्थापन विभागात संशोधन, अध्यापन आणि अध्ययन प्रक्रियेत अधिक सुधारणा करण्यावर भर दिला जातो.

बॅचलर ऑफ बिझनेस अॅडमिनिस्ट्रेशन

बीबीए या पदवी अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्यांना बिझनेस व्यवस्थापनातील विपणन, मनुष्यबळ विकास, वित्त, कार्यपरिचलन, पुरवठा साखळी आणि इतर कार्यकारी क्षेत्रांतील आवश्यक ज्ञान दिले जाते.

विद्यार्थ्यांना विविध विषयांतून स्पेशलायझेशनचे विषय निवडण्याची मुभा बीबीए अभ्यासक्रम देतो. यामुळे सर्वसाधारण बीबीए पदवी किंवा कोणत्या तरी एका विषयात स्पेशलायझेशन असलेली बीबीए पदवी मिळविण्याचा पर्याय विद्यार्थ्यांना उपलब्ध आहे. वर्गात दिले जाणारे शिक्षण आणि जोडीने प्रात्यक्षिकांवर भर (केस स्टडीज, इंटरनशिप्स, प्रकल्प, उद्योगभेटी, उद्योगातील तज्ज्ञांबरोबर संवाद इ.) यामुळे बीबीएच्या विद्यार्थ्यांना आधुनिक साधने आणि तंत्रं शिकायला मिळतात; तसेच व्यवस्थापन कौशल्येही आत्मसात करता येतात.

मास्टर ऑफ बिझनेस एडमिनिस्ट्रेशन

व्यवसायातील कार्यकारी घटकांच्या आवश्यक ज्ञानाच्या जोडीने बिझनेसबाबतचा सर्वकष दृष्टिकोन तयार करण्याच्या उद्देशाने एमबीए अभ्यासक्रमाची रचना करण्यात आली आहे. व्यवस्थापकीय आणि व्यावसायिक निर्णयप्रक्रियेसाठी आवश्यक विश्लेषणात्मक कौशल्ये, संवाद कौशल्ये, डेटा व्यवस्थापन आणि समस्यानिवारण कौशल्ये विकसित करणे यावर या अभ्यासक्रमात भर आहे. संकल्पनात्मक व्यावसायिक ज्ञान आणि व्यवस्थापन तंत्रांचे प्रत्यक्ष दैनंदिन व्यवहारांत उपयोजन करण्याचा उद्देश यात आहे.

खऱ्या अर्थाने बहुविद्याशाखीय पर्यावरणात सैद्धान्तिक आणि प्रात्यक्षिक अध्ययन करता यावे, ज्यायोगे विविध विषयांमधील बंध आणि एकूणच अध्ययनाला प्रोत्साहन मिळावे, याची या अभ्यासक्रमात खातरजमा करण्यात आली आहे. विद्यार्थ्यांना कॉर्पोरेट जगताचा सर्वोत्तम अनुभव मिळावा, अशी एमबीए अभ्यासक्रमाची रचना आहे. व्यवसायाचे जागतिक दृष्टिकोन समजून घेण्याबरोबरच विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक प्रश्नांबाबत संवेदनशीलता निर्माण व्हावी, अशीही ही रचना आहे. वर्गातील शिक्षण त्यांना, त्यांनी निवडलेल्या स्पेशलायझेशन विषयातील उद्याचे नेते होण्यासाठी सक्षमही करते.

मानव्यविद्या आणि समाजविज्ञान विद्याशाखा

मानसशास्त्र विषयातील पदव्युत्तर स्पेशलायझेशन अभ्यासक्रमांसाठी मानसशास्त्र विभाग 2017 मध्ये स्थापन करण्यात आला. आजघडीला देशभरातील 150 हून अधिक विद्यार्थी या विभागात मानसशास्त्र विषयाचा पदवी वा पदव्युत्तर अभ्यासक्रम करीत आहेत.

या विभागात मानसशास्त्रीय प्रयोगांसाठीची सुसज्ज प्रयोगशाळा, डिजिटल सुविधा आणि मानसशास्त्र विषयातील विविध स्पेशलायझेशन असलेला शिक्षकवर्ग उपलब्ध आहे. समाजाला मानसशास्त्र विषयातील सर्वोत्तम व्यावसायिक मिळावेत यासाठी हा विभाग काम करतो. त्यासाठी विभागाने संशोधनपूरक आणि सामाजिकदृष्ट्या सजग असा दृष्टिकोन विकसित केला आहे.

बॅचलर ऑफ आर्ट इन सायकॉलॉजी

बीए इन सायकॉलॉजी या अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्यांना मानसशास्त्र, त्यातील विविध शाखा, विविध विचारपंथ, या विषयातील अलीकडच्या काळातील ट्रेड, सैद्धान्तिक; तसेच उपयोजित संधी आणि संशोधनपद्धती यांची ओळख करून देण्यात येते. विद्यार्थ्यांना निरीक्षण कौशल्ये, संवाद कौशल्ये, सक्रिय श्रुत कौशल्ये आणि मानवी नातेसंबंध आकलन कौशल्ये शिकवण्यावर येथे भर दिला जातो. विद्यार्थी या मानसशास्त्रीय तत्वांचा विविध ठिकाणी प्रभावी वापर करू शकतात.

बीए सायकॉलॉजी या अभ्यासक्रमात सैद्धान्तिक संकल्पनांचा पाया पक्का करण्याबरोबरच त्याचे उपयोजनही शिकवले जाते. त्याचप्रमाणे मानसशास्त्रातील ताज्या घडामोडींचीही ओळख करून दिली जाते. विद्यार्थ्यांना विविध मानसशास्त्रीय प्रक्रियांचे मूल्यमापन करता यावे, विचार आणि निरीक्षणशक्ती वाढावी, असाही या अभ्यासक्रमाचा उद्देश आहे.

मास्टर ऑफ आर्ट इन सायकॉलॉजी

एमए सायकॉलॉजी हा अभ्यासक्रम मानसशास्त्रीय संशोधन अभ्यास करण्यासाठी एखाद्या माहितीची संरचना, विश्लेषण आणि अन्वयार्थ लावण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण करतो. मानसशास्त्रातील संशोधन आणि उपचार पद्धतीचा समावेश असलेले उच्च पातळीचे उपयोजित, सक्रिय अध्ययन अनुभव विद्यार्थ्यांना देणे हेही या अभ्यासक्रमाचे एक अविभाज्य अंग आहे. अतिशय पक्का संशोधन दृष्टिकोन आणि प्रत्यक्ष अनुभव असलेला शिक्षकवर्ग विश्वकर्मा विद्यापीठात मानसशास्त्र शिकवत असल्याने विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक जडणघडण होतानाच, त्यांना उपचार पद्धतींचे प्रशिक्षणही मिळते.

विद्यार्थ्यांना उपचारपद्धती, समुपदेशन आणि औद्योगिक उपयोजन यातील सैद्धान्तिक; तसेच प्रात्यक्षिक ज्ञान मिळावे अशी या अभ्यासक्रमाची रचना आहे. विद्यार्थ्यांना विविध ठिकाणी मिळू शकणाऱ्या उमेदवारीच्या संधींमुळे (इंटरशिप) प्रत्यक्ष काम करण्याचा अनुभवही मिळतो. मानसशास्त्रीय संशोधन अभ्यास करण्यासाठी आवश्यक संशोधनपूरक ज्ञान आणि मार्गदर्शन मिळत असल्याने, एखाद्या माहितीची संरचना, विश्लेषण आणि अन्वयार्थ लावण्याची क्षमता विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होते. राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय परिषदांमध्ये शोधनिबंध पाठविण्यासाठीही आम्ही विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहन देतो.

ट्रॅव्हल अँड टुरिझम विभाग

विश्वकर्मा विद्यापीठात 2018 मध्ये ट्रॅव्हल अँड टुरिझम विभाग सुरु झाला. विद्यार्थ्यांची सर्वांगीण प्रगती व्हावी, या दृष्टीने आम्ही त्यांना घडवतो. परकीय संस्कृती, परकीय भाषा आणि जागतिक इतिहासाची ओळख त्यांना करून दिली जाते. वर्गाबाहेरही शिकता येते, यावर आमचा विश्वास असून, उद्योगसज्ज होण्यासाठी विद्यार्थ्यांना आम्ही प्रत्यक्ष प्रकल्पांवर काम करण्याच्या विविध संधी उपलब्ध करून देतो.

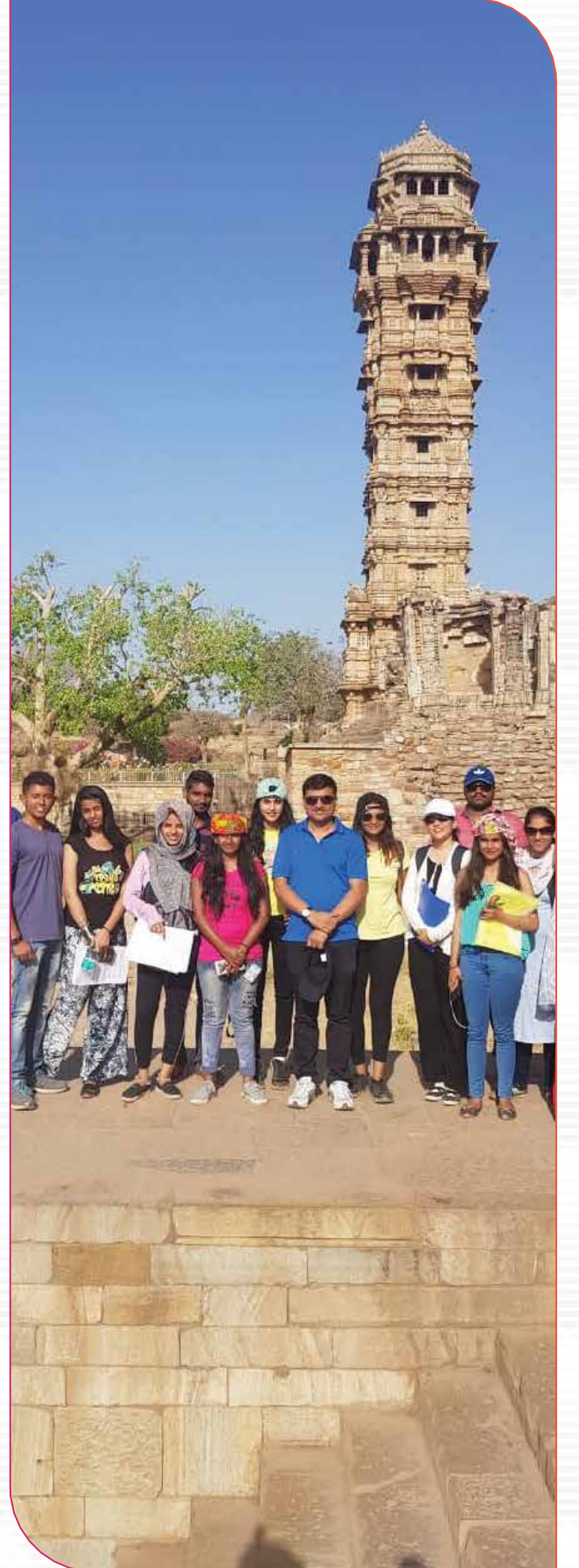
बॅचलर ऑफ आर्ट इन ट्रॅव्हल अँड टुरिझम

बीए इन ट्रॅव्हल अँड टुरिझम हा तीन वर्षांचा पदवी अभ्यासक्रम आहे. या क्षेत्रातील आकर्षक करिअरसंधींसाठी आवश्यक कौशल्ये आणि या उद्योगाचे ज्ञान विद्यार्थ्यांना मिळावे, अशी याची रचना करण्यात आली आहे. देशांतर्गत आणि परदेशी पर्यटन ही एक महत्त्वाची आर्थिक घडामोड बनली आहे. हा एक वेगाने वाढणारा उद्योग असून, त्यामध्ये काम करण्यासाठी अत्यंत व्यावसायिक दृष्टिकोन लागतो. ट्रॅव्हल अँड टुरिझम क्षेत्रात यशस्वी करिअर करण्यासाठीची सुयोग्य चौकट हा अभ्यासक्रम उपलब्ध करून देतो. देशांतर्गत आणि परदेशी पर्यटन वाढत असल्याने या क्षेत्रात खरोखरच अनेक करिअरसंधी वाट पाहत आहेत.

विश्वकर्मा विद्यापीठातील बीए अभ्यासक्रम वेगाने वाढणाऱ्या ट्रॅव्हल अँड टुरिझम क्षेत्रातील असंख्य करिअरसंधींची दारे विद्यार्थ्यांना खुली करतो. या क्षेत्रात करिअर करू इच्छिणाऱ्यांना ट्रॅव्हल एजन्सी, सरकारी पर्यटन विभाग, सहल संचलन, इमिग्रेशन आणि कस्टम सेवा, विमानवाहतूकसेवा, हॉटेल आदी अनेक ठिकाणी काम करणे शक्य आहे.

मास्टर ऑफ आर्ट इन ट्रॅव्हल अँड टुरिझम

एमए इन ट्रॅव्हल अँड टुरिझम हा पदवीधरांना पर्यटन आणि सहल उद्योगातील विशेषज्ञ आणि व्यवस्थापकीय पदांवर काम करण्यास पात्र ठरण्यासाठी उपयुक्त ठरणारा अभ्यासक्रम आहे. सातत्याने विस्तारणाऱ्या पर्यटन उद्योगासाठी आवश्यक कौशल्ये आत्मसात करण्यासाठी शिकावे लागणारे मूलभूत विषय आणि काही अतिरिक्त विषयही या अभ्यासक्रमात शिकवले जातात. पर्यटन हा केवळ एखाद्या व्यक्तीच्या विरंगुळ्यापुरता मर्यादित असा विषय नसून, ते एखाद्या देशाच्या आर्थिक उन्नतीतही महत्त्वाची भूमिका बजावणारे क्षेत्र आहे. यातून महसुलाला मोठा फायदा होतो; तसेच देशाच्या देशांतर्गत सकल उत्पन्नातही (जीडीपी) भर पडते. विद्यापीठातील एमए अभ्यासक्रम ट्रॅव्हल अँड टुरिझमसारख्या ज्ञपाट्याने विस्तारणाऱ्या क्षेत्रात असंख्य करिअरसंधी उपलब्ध करून देतो. यामध्ये पर्यटन आणि आदरातिथ्य उद्योग आणि व्यवसाय प्रशासनाच्या विविध बाबींचाही समावेश होते.

अर्थशास्त्र विभाग

अर्थशास्त्र विभागाची सुरुवात 2018 मध्ये झाली. अर्थशास्त्र सिद्धान्त, गेम थिअरी, वर्तणूक अर्थशास्त्र, प्रायोगिक अर्थशास्त्र, सूक्ष्मअर्थशास्त्र, नाणिक अर्थशास्त्र, आर्थिक वृद्धी, विकास अर्थशास्त्र; तसेच उपयोजित सूक्ष्मअर्थशास्त्र अशा अर्थशास्त्रातील विविध प्रकारांत संशोधन आणि अध्यापनात रुची असलेला शिक्षकवर्ग या विभागात शिकवतो. या विभागात अर्थशास्त्राबरोबरच अर्थशास्त्र आणि वित्त, अर्थशास्त्र आणि इतिहास, अर्थशास्त्र आणि राज्यशास्त्र, तत्त्वज्ञान असे आंतरविद्याशाखीय विषय स्पेशलायझेशनचे विषय म्हणून शिकता येतात.

मास्टर ऑफ सायन्स इन इकॉनॉमिक्स

विद्यार्थ्यांना गणितीय आणि संख्याशास्त्रीय साधनांच्या साहाय्याने अर्थशास्त्रातील उत्तम करिअरसंधींसाठी तयार करण्याचे या विशेष अभ्यासक्रमाचे उद्दिष्ट आहे. निर्णयप्रक्रिया आणि धोरणनिर्मितीसाठी अर्थशास्त्र ही मूलभूत विद्याशाखा आहे. या अभ्यासक्रमातील वर्णनात्मक आणि अन्वयार्थक घटक हे सध्याच्या जगात जवळपास सर्वच क्षेत्रांतील वृद्धीसाठी आवश्यक असलेला पाया तयार करण्यासाठी उपयुक्त असून, यामुळे शिक्षण क्षेत्रापासून व्यवसाय विश्लेषण क्षेत्रातील अपारंपरिक रोजगारसंधी उपलब्ध होऊ शकतात.

एमए इकॉनॉमिक्स अभ्यासक्रमाचा भर आर्थिक सिद्धान्त आणि त्याच्या वास्तव जगतातील उपयोजनावर आहे. विद्यार्थ्यांना पदवीनंतर उत्तमोत्तम करिअरसंधी किंवा पोस्ट डॉक्टरल अभ्यास करण्याच्या संधी उपलब्ध व्हाव्यात, यावरही अभ्यासक्रमाचा भर आहे. अभ्यासक्रमादरम्यान विद्यार्थी सैद्धान्तिक आणि प्रात्यक्षिक कौशल्यांचा वापर करण्यास सक्षम होतील.

अर्थव्यवस्थेचे तांत्रिक आणि परिचलनात्मक घटक आणि अर्थव्यवस्थेचा इतर शाखांशी असलेला आंतरसंबंध याचे विस्तृत ज्ञान विद्यार्थ्यांना मिळावे, याची आम्ही काळजी घेतो. उद्योगजगत, वित्तीय, शैक्षणिक संशोधन आणि कृषी क्षेत्रात मिळवलेले ज्ञान पदवीधर पुढे वापरू शकतात.

विधी आणि प्रशासन विद्याशाखा

अर्थशास्त्र विभाग

विधी विद्याशाखेच्या स्कूल ऑफ लॉ अँड गव्हर्नन्सअंतर्गत 2018 मध्ये विधी संशोधन आणि शिक्षण केंद्र म्हणून विधी विभागाची स्थापना करण्यात आली. या विभागात आधी एक वर्षाचा एलएलएम अभ्यासक्रम, पीएचडी अभ्यासक्रम आणि नंतर पाच व तीन वर्षांचे पदवी अभ्यासक्रम 2019 मध्ये सुरु झाले.

या अभ्यासक्रमांना बार कौन्सिल ऑफ इंडियाकडून मान्यता मिळाली आहे. शैक्षणिक कामगिरी, निष्णात संशोधन या मूल्यांची जपणूक आम्ही करतो. सर्वोत्तम विधी व्यावसायिक तयार करण्याचे आमचे ध्येय आहे.

मास्टर ऑफ लॉ

मास्टर ऑफ लॉज (एलएलएम) हा एक वर्षाचा पूर्ण वेळ अभ्यासक्रम आहे. दंडविधान कायदा, व्यावसायिक कायदे, आंतरराष्ट्रीय कायदे आणि लवाद, सायबर कायदा आणि बौद्धिक संपदा हक्क (आयपीआर) कायदा अशा विविध विषयांत या अभ्यासक्रमांतर्गत स्पेशलायझेशन करणे शक्य आहे.

तज्ज्ञ शिक्षकवर्ग आणि संशोधनपूरक अध्यापन यामुळे विश्वकर्मा विद्यापीठातील एलएलएम अभ्यासक्रम इतरांपेक्षा वेगळा ठरतो. कायद्याचे ज्ञान संपादन करण्याबरोबरच विद्यार्थ्यांमध्ये संशोधन दृष्टिकोन रुजविण्यासाठी हा अभ्यासक्रम उपयुक्त आहे.

एलएलएम अभ्यासक्रम विश्लेषणात्मक विचारप्रक्रियेबरोबरच प्रश्न विचारण्याची क्षमताही विकसित करतो. विद्यार्थ्यांना आम्ही सामाजिकदृष्ट्या सुसंगत समस्यांवर संशोधन करण्यास उद्युक्त करतो.

विद्यार्थ्यांमध्ये विधी कौशल्ये, विश्लेषणात्मक मूल्यमापन, संशोधन आणि सादरीकरण कौशल्ये विकसित करण्याचा आमचा प्रयत्न आहे.

माध्यमे आणि जनसंज्ञापन विद्याशाखा

माध्यमे आणि जनसंज्ञापन विभाग

माध्यमे आणि जनसंज्ञापन विभाग 2017 मध्ये विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या (यूजीसी) मार्गदर्शक तत्वांनुसार स्थापन झाला. या विभागात माध्यमांतील दोन पूर्ण वेळ अभ्यासक्रम चालवले जातात. त्यामध्ये तीन वर्षांचा पूर्ण वेळ बॅचलर ऑफ जर्नलिझम अँड मास कम्युनिकेशन आणि दोन वर्षांचा पूर्ण वेळ मास्टर ऑफ जर्नलिझम अँड मास कम्युनिकेशन या अभ्यासक्रमांचा समावेश आहे. पत्रकारितेचे अभ्यासक्रम युनेस्कोने नेमलेल्या पाठ्यक्रमानुसार आहेत. जाहिरात आणि नवमाध्यमे ही इतर दोन स्पेशलायझेशनही पदवी स्तरावर उपलब्ध आहेत. पदव्युत्तर स्तरावर पत्रकारिता, जाहिरात आणि माध्यम निर्मिती अशी स्पेशलायझेशन उपलब्ध आहेत. या क्षेत्रातील तज्ज्ञ व्यक्तींकडून हे अभ्यासक्रम शिकवले जातात. या अभ्यासक्रमांतर्गत विद्यार्थ्यांना अद्ययावत दृष्टीकोन स्टुडिओमध्ये प्रात्यक्षिके करता येतात.

बॅचलर ऑफ आर्ट इन जर्नलिझम अँड कम्युनिकेशन

बीए इन जर्नलिझम अँड मास कम्युनिकेशन हा तीन वर्षांचा पदवी अभ्यासक्रम आहे. विद्यार्थ्यांना पत्रकारिता, जाहिरात आणि मनोरंजन या क्षेत्रांत उच्चल करिअर घडविता यावे, या उद्देशाने या अभ्यासक्रमाची रचना करण्यात आली आहे. सातत्याने वृद्धिंगत होणाऱ्या या कल्पनाशक्तीला वाव देणाऱ्या क्षेत्रात जनसंज्ञापन विषयाच्या विद्यार्थ्यांना कल्पनाही करता येणार नाही, अशा संघी उपलब्ध आहेत.

माध्यमांसारख्या प्रत्यही बदलणाऱ्या क्षेत्रात उडी मारून उत्तम करिअर करण्याचे स्वप्न बाळगणाऱ्यांसाठी जनसंज्ञापन आणि पत्रकारिता क्षेत्रातील पदवी हे उत्तम साधन आहे. जनसंज्ञापनातील विविध कार्यक्षेत्रांत कार्यरत असलेल्या तज्ज्ञ व्यक्तींकडून दिले जाणारे घडे या अभ्यासक्रमाचे वैशिष्ट्य आहे. या अभ्यासक्रमाला प्रवेश म्हणजे विविध माध्यम कंपन्यांमध्ये काम करण्यासाठी आवश्यक प्रात्यक्षिक ज्ञान आणि कौशल्ये विकसित करण्याची हमी आहे. जनसंज्ञापनाचे विविध दृष्टिकोन; तसेच प्रेक्षकांच्या विविध प्रकारच्या गरजांबाबतचे आकलन करून घेण्यासाठी हा अभ्यासक्रम उपयुक्त आहे. जाहिरात, नवमाध्यमे आणि पत्रकारितेच्या या अभ्यासक्रमात नव्या युगातील आशयविचार, कार्यक्रमनिर्मिती आणि पत्रकारितेची तत्त्वे अंतर्भूत आहेत.

मास्टर ऑफ आर्ट इन जर्नलिझम अँड मास कम्युनिकेशन

एमए इन जर्नलिझम अँड मास कम्युनिकेशन हा दोन वर्षांचा पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम आहे. विद्यार्थ्यांना पत्रकारिता, जाहिरात आणि मनोरंजन या क्षेत्रांत उच्चल करिअर घडविता यावे, या उद्देशाने या अभ्यासक्रमाची रचना करण्यात आली आहे. माध्यमांसारख्या प्रत्यही बदलणाऱ्या क्षेत्रात उडी मारून उत्तम करिअर करण्याचे स्वप्न बाळगणाऱ्या कोणत्याही पदवीधरांसाठी जनसंज्ञापन आणि पत्रकारिता क्षेत्रातील पदव्युत्तर पदवी हे उत्तम साधन आहे. सातत्याने वृद्धिंगत होणाऱ्या या सर्जनशील सेवा क्षेत्रात जनसंज्ञापन आणि पत्रकारिता अभ्यासक्रमाच्या विद्यार्थ्यांना अनेकानेक संघी आहेत. सातत्याने बदलणाऱ्या बहुमाध्यमे आणि सातत्याने अभिसरण होणाऱ्या वातावरणात टिकण्याची कौशल्ये एमएच्या विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण व्हावीत, असा आमचा ध्यास आहे.

संशोधनाधारित दृष्टिकोन असलेले उद्योगसज्ज व्यावसायिक घडविणे हा जनसंज्ञापनातील पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रमाचा उद्देश आहे. हा दृष्टिकोन एका न्याय्य समाजासाठी नवी क्षितिजे निर्माण करील, असा आमचा विश्वास आहे. या क्षेत्रातील तज्ज्ञ व्यक्तींकडून हा अभ्यासक्रम तयार करण्यात आला असून, वर्गातील अध्यापन व स्टुडिओतील उपक्रमांत सातत्याने बदलणाऱ्या माध्यम क्षेत्रातील घडामोडींचे प्रतिबिंब पडेल, अशी काळजी घेण्यात आली आहे.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान विद्याशाखा

संगणकशास्त्र विभाग

संगणकविज्ञान आणि पूरक क्षेत्रातील दर्जेदार शिक्षण देणे, हेच विश्वकर्मा विद्यापीठाच्या संगणकशास्त्र विभागाचे उद्दिष्ट आहे. या विभागांतर्गत बीएस्सी कम्प्युटर सायन्स हा पदवी अभ्यासक्रम; तसेच एमएस्सी कम्प्युटर सायन्स हा पदव्युत्तर अभ्यासक्रम चालवला जातो. हे दोन्ही अभ्यासक्रम टीसीएस आयओएन या डेटा विज्ञानातील विशेषज्ञांच्या सहकायाने राबवले जातात.

मूल्यवर्धित अभ्यासक्रमांची गरज लक्षात घेऊन विभागातर्फे वेब अँड मोबाइल एप्लिकेशन डेव्हलपमेंटसारखे लघु कालावधीचे अभ्यासक्रमही चालवले जातात. विद्यार्थ्यांची रोजगारक्षमता वाढण्यासाठी याचा उपयोग होतो. विभागातर्फे राबविण्यात येणाऱ्या विद्यार्थी आदान-प्रदान कार्यक्रमांतर्गत विद्यार्थ्यांना परदेशातही शिकण्याची संधी मिळते.

विभागामध्ये अत्यंत उच्च पात्रता असलेला शिक्षकवर्ग असून, दर्जेदार शिक्षण देण्यासाठी ते विशेष कष्ट घेतात. अध्ययन-अध्यापनाच्या जोडीने शिक्षकवर्ग संशोधन, सल्लासेवा आणि कौशल्यवृद्धी अभ्यासक्रमावरही भर देतो, जी विभागाचीही दीर्घ दृष्टी आहे. शिक्षकांच्या मार्गदर्शनाखाली विद्यार्थ्यांनाही अभ्यासक्रमपूरक, संशोधनपूरक आणि सल्लासेवा उपक्रमांत सहभागी करून घेतले जाते. विद्यार्थ्यांना विभागातर्फे शैक्षणिक, अशैक्षणिक आणि भरती प्रक्रियेतही मदत केली जाते.

बॅचलर ऑफ सायन्स अँड कम्प्युटर सायन्स

बीएस्सी कम्प्युटर सायन्स हा विद्यार्थ्यांना संगणकशास्त्र शाखेतील मूलभूत सैद्धान्तिक आणि प्रात्यक्षिक घटकांचा सखोल पाया तयार करून घेणारा पदवी अभ्यासक्रम आहे. या अभ्यासक्रमाच्या पूर्ततेनंतर विविध उद्योगांमध्ये विविध प्रकारच्या संधी उपलब्ध होऊ शकतात.

विद्यार्थ्यांची तांत्रिक कौशल्ये आणि रोजगारक्षमता वाढण्यास हातभार लावतील, असे विविध मूलभूत, व्यावसायिक आणि क्षमतावर्धक पाठ्यक्रम या अभ्यासक्रमांतर्गत दिले जातात. प्रत्यक्ष व्यावसायिक क्षेत्रात उतरण्यासाठीचा योग्य असा पाया हा अभ्यासक्रम निर्माण करतो. हा अभ्यासक्रम पूर्ण करून विद्यार्थ्यांना सॉफ्टवेअर डेव्हलपर, सिस्टीम इंटीग्रेटर, सिस्टीम एनलिस्ट आदी करिअरमध्ये स्वतःला सिद्ध करता येऊ शकते. माहिती तंत्रज्ञान उद्योगात आजच्या घडीला आवश्यक असलेले डेटा विज्ञान, कृत्रिम बुद्धिमत्ता, मशिन लर्निंग, क्लाउड कम्प्युटिंग, इंटरनेट ऑफ थिंग्ज आदी विषय वैकल्पिक विषय म्हणून शिकवले जातात. हा अभ्यासक्रम उभरत्या तंत्रज्ञांची संगणक जगाबाबतची; तसेच त्याच्या व्यावसायिक उपयोजनाची नजर घडविण्यासाठी उपयुक्त आहे.

संख्याशास्त्र विभाग

निर्णयप्रक्रिया आणि धोरणनिर्मितीच्या दृष्टीने संख्याशास्त्र ही फार महत्त्वाची शाखा आहे. संख्याशास्त्र विषयाचे महत्त्व लक्षात घेऊन विश्वकर्मा विद्यापीठाने विज्ञान आणि तंत्रज्ञान विद्याशाखेतर्गत संख्याशास्त्र विभागाची स्थापना केली. बीएस्सी (ऑनर्स) – स्टॅटिस्टिक्स (बिग डेटा एनॅलिटिक्स) आणि एमएस्सी (ऑनर्स) – स्टॅटिस्टिक्स (बिग डेटा एनॅलिटिक्स) हे दोन अभ्यासक्रम 2018 मध्ये सुरु करण्यात आले. दोन्हीची प्रवेशक्षमता अनुक्रमे 60 आणि 30 इतकी आहे.

सैद्धान्तिक संकल्पना आणि त्यांचे प्रत्यक्ष उद्योगांतील उपयोजन यांचा उत्तम समतोल या अभ्यासक्रमात साधला गेला आहे. त्यामुळे अध्यापनातही पारंपरिक सैद्धान्तिक पद्धतींबरोबरच डेटा एनॅलिटिक्समधील आधुनिक कल्पनांचा वापर केला जातो.

बॅचलर ऑफ सायन्स इन स्टॅटिस्टिक्स

निर्णयप्रक्रिया आणि धोरणनिश्चितीमध्ये संख्याशास्त्र ही विद्याशाखा मूलभूत समजली जाते. संख्याशास्त्राची वर्णनात्मक आणि अन्वयार्थक भूमिका हा आधुनिक जगातील जवळपास सर्वच विद्याशाखांतील वृद्धीचा आधार आहे. क्रीडा विश्लेषक ते व्यवसाय विश्लेषक अशा विविध अपारंपरिक क्षेत्रांतील करिअरच्या वाटा हा अभ्यासक्रम उपलब्ध करून देतो. संख्याशास्त्रीय विज्ञान आणि त्याचे वास्तवातील समस्या सोडविण्यासाठीचे उपयोजन यावर बीएस्सी स्टॅटिस्टिक्स अभ्यासक्रमाचा भर आहे. पदवीनंतर लगेचच आश्वासक व्यावसायिक आयुष्यात शिरकाव करण्यासाठीची विद्यार्थ्यांची तयारी करून घेणारा हा अभ्यासक्रम आहे.

हा अभ्यासक्रम संख्याशास्त्रातील उच्च शिक्षण किंवा डॉक्टोरल शिक्षणासाठीचे व्यासपीठ तयार करणाराही आहे. विद्यार्थ्यांची सैद्धान्तिक आणि प्रात्यक्षिक कौशल्ये घासूनपुसून तयार करण्यासाठी संख्याशास्त्रीय पॅकेजेस उपयुक्त असतात. या अभ्यासक्रमात मिळालेले ज्ञान विद्यार्थी माहिती तंत्रज्ञान, उत्पादन उद्योग, वित्त, आरोग्य आणि कृषी क्षेत्रात वापरू शकतात.

मास्टर ऑफ सायन्स इन स्टॅटिस्टिक्स – बिग डेटा एनॅलिटिक्स

संख्याशास्त्रीय विज्ञानातील प्रगत अध्ययन आणि संशोधन प्रकल्प आणि त्यांचा प्रत्यक्ष समस्या निवारणासाठी होणारा उपयोग यामध्ये रस असलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी विश्वकर्मा विद्यापीठाचा एमएस्सी स्टॅटिस्टिक्स हा अभ्यासक्रम उपयुक्त आहे. बिग डेटा आणि डेटा एनॅलिटिक्स हा एमएस्सी स्टॅटिस्टिक्स अभ्यासक्रमाचा अविभाज्य भाग आहे. डेटा विज्ञान क्षेत्रात माहिती गोळा करण्याच्या, त्याचे विश्लेषण करण्याच्या तंत्रात विद्यार्थी प्रवीण होतील, हे या अभ्यासक्रमात पाहिले जाते.

संगणक अभियांत्रिकी विभाग

सध्याच्या डिजिटल युगात वैद्यकीय उपयोजन, उत्पादन असो, की बँकिंग, अनेक क्लिष्ट समस्या कमी वेळात सोडविण्यासाठी संगणकाचा व्यापक वापर होतो. त्यामुळे जगभरातच संगणक अभियंत्यांची गरज मोठ्या प्रमाणात वाढली आहे. भविष्यातील व्यावसायिक आयुष्यातील आव्हाने पेलण्यासाठी संगणक अभियांत्रिकी अभ्यासक्रम विद्यार्थ्यांना उत्तम प्रकारे प्रशिक्षित करतो.

तंत्रज्ञान आणि त्यातील संशोधनातील करिअरसाठी विद्यार्थ्यांना हा पदवी अभ्यासक्रम तयार करतो. संगणक अभियांत्रिकीचा गाभा, व्यावसायिक जग आणि त्यातील आधुनिक प्रवाह यांचा हा अभ्यासक्रम उत्तम संगम आहे.

विद्यार्थ्यांना संगणक अभियांत्रिकी क्षेत्रातील आवश्यक कौशल्ये आणि ज्ञान देण्याच्या उद्देशाने बीटेक संगणक अभियांत्रिकी या अभ्यासक्रमाची रचना करण्यात आली आहे. संगणक अभियांत्रिकी अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्यांना संगणन शाखेतील विविध प्रकारांतील सखोल ज्ञान तर मिळतेच; शिवाय या उद्योगांतील विविध पदांसाठी; तसेच शैक्षणिक व संशोधन क्षेत्रांतील विविध संधींसाठी त्यांना तयार करते.

बॅचलर ऑफ टेक्नॉलॉजी इन कम्प्युटर इंजिनीअरिंग

सध्याच्या डिजिटल युगात वैद्यकीय उपयोजन, उत्पादन असो, की बँकिंग, अनेक क्लिष्ट समस्या कमी वेळात सोडविण्यासाठी संगणकाचा व्यापक वापर होतो. त्यामुळे जगभरातच संगणक अभियंत्यांची गरज मोठ्या प्रमाणात वाढली आहे. भविष्यातील व्यावसायिक आयुष्यातील आव्हाने पेलण्यासाठी संगणक अभियांत्रिकी अभ्यासक्रम विद्यार्थ्यांना उत्तम प्रकारे प्रशिक्षित करतो.

तंत्रज्ञान आणि त्यातील संशोधनातील करिअरसाठी विद्यार्थ्यांना हा पदवी अभ्यासक्रम तयार करतो. संगणक अभियांत्रिकीचा गाभा, व्यावसायिक जग आणि त्यातील आधुनिक प्रवाह यांचा हा अभ्यासक्रम उत्तम संगम आहे.

मास्टर ऑफ टेक्नॉलॉजी इन कम्प्युटर इंजिनीअरिंग

संगणक अभियांत्रिकी क्षेत्रातील आवश्यक कौशल्ये आणि ज्ञान विद्यार्थ्यांना मिळतील, अशा पद्धतीने एमटेक कम्प्युटर इंजिनीअरिंग अभ्यासक्रमाची रचना करण्यात आली आहे. अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्यांना संगणन शाखेतील विविध प्रकारांतील सखोल ज्ञान तर मिळतेच; शिवाय या उद्योगांतील विविध पदांसाठी; तसेच शैक्षणिक व संशोधन क्षेत्रांतील विविध संधींसाठी त्यांना तयार करते.

यंत्र अभियांत्रिकी विभाग

विश्वकर्मा विद्यापीठात 2017 मध्ये यांत्रिक अभियांत्रिकी विभाग सुरु झाला. या ठिकाणी विद्यार्थ्यांना उद्योगपूरक कौशल्ये शिकवली जातात. डिझाइन, विश्लेषण आणि उत्पादननिर्मिती यातील मूलभूत ज्ञान मिळावे, असा विभागाचा सर्वकष दृष्टिकोन आहे. प्रत्यक्ष अनुभवाधारित उच्च दर्जाच्या एकात्मिक संवादी अध्ययन-अध्यापन पद्धतीद्वारे आवश्यक विश्लेषण कौशल्ये; तसेच नैदानिक समस्या निवारण कौशल्ये विकसित करण्यावर या अभ्यासक्रमात भर देण्यात आला आहे.

बॅचलर ऑफ टेक्नॉलॉजी इन मेकॅनिकल इंजिनीअरिंग

मिळवलेले ज्ञान, कौशल्ये आणि यांत्रिक अभियांत्रिकीची मूलभूत तत्त्वे वेगाने बदलणाऱ्या तंत्रज्ञानाच्या संदर्भाने वापरता येण्याच्या क्षमतेसह विद्यार्थ्यांना त्यांचा करिअरमार्ग शोधण्यास बीटेक मेकॅनिकल इंजिनीअरिंग हा अभ्यासक्रम तयार करतो. विद्यार्थ्यांची उत्पादन, कास्टिंग, वाहनउद्योग, एअरोस्पेस आदी विविध क्षेत्रांत काम करण्याच्या दृष्टीने तयारी करून घेणे, हा आमचा उद्देश आहे.

डिझाइन, मटेरिअल्स, थर्मल, उत्पादन, ऑटोमेशन आदी क्षेत्रांतील करिअरवाटांसाठी विद्यार्थ्यांला सक्षम बनवणे हा बीटेक मेकॅनिकल इंजिनीअरिंग अभ्यासक्रमाचा अविभाज्य भाग आहे. विद्यार्थ्यांना गणित, विज्ञान, अभियांत्रिकीतील मूलभूत तत्त्वे आणि अभियांत्रिकीतील स्पेशलायझेशन्समधील ज्ञानाचे क्लिष्ट अभियांत्रिकी समस्यांवर मात करण्यासाठी उपयोजन करता येईल, याकडे आम्ही लक्ष पुरवतो.

या अभ्यासक्रमात दोन स्पेशलायझेशन्स उपलब्ध आहेत...

- फ्युचर मोबिलिटी

- स्मार्ट आणि सस्टेनेबल सिस्टीम्स

उद्याच्या तंत्रज्ञानाला सुसंगत असे ज्ञान आणि कौशल्ये विकसित करण्याची संधी या स्पेशलायझेशन्सद्वारे विद्यार्थ्यांना मिळते.

मास्टर ऑफ टेक्नॉलॉजी इन मेकॅनिकल इंजिनीअरिंग

एमटेक (मेकॅनिकल) अभ्यासक्रम विद्यार्थ्यांमध्ये स्वयं अथनि बहुविद्याशाखीय दृष्टिकोन रुजावतो. ऑनर्स इन रोबोटिक्स अँड इलेक्ट्रिक व्हेइकल्समधील स्पेशलायझेशन; तसेच सायबर सिक्युरिटी, इंटरनेट ऑफ थिंग्ज (आयओटी), व्हर्च्युअल आणि ऑगमेंटेड रिएलिटी, डेटा सायन्स, प्रॉडक्ट डिझाइन, वेब अँड मोबाइल एप्लिकेशन डेव्हलपमेंट आणि डिझाइन थिंकिंग अँड इनोव्हेशन यातील लघु अभ्यासक्रम यांचा पाठ्यक्रमात समावेश आहे.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञानाच्या सर्व शाखांच्या गरजांना पुऱ्या पडणाऱ्या महत्त्वाच्या विषयांपैकी एक म्हणजे गणित. विश्वकर्मा विद्यापीठात 2018 मध्ये गणित विभाग स्थापन झाला. थोड्याच कालावधीत विभागाने दखल घ्यावी अशी प्रगती केली आहे. सर्व अभियांत्रिकी शाखांतील प्रथम वर्ष; तसेच संख्याशास्त्रातील पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रमात या विभागातर्फे गणित विषय शिकवला जातो.

सध्या या विभागातर्फे गणितातील पदव्युत्तर आणि पीएचडी अभ्यासक्रम राबवले जातात. गणितातील विविध विषय, तंत्रज्ञान क्षमता, वैयक्तिक व जीवन कौशल्ये यांचा पाया पक्का करण्यावर पाठ्यक्रमाचा भर आहे. मॅटलॅब, सायलॅब, जीओजिब्रा आणि पायथॉन आदी साधने पदव्युत्तर पदवी स्तरावर डेटा विश्लेषण आणि संगणनासाठी वापरली जातात. आमचा पाठ्यक्रम संशोधन आणि रोजगारकेंद्री असून, सीबीएसई मार्गदर्शक तत्वांचा अवलंब करणारा आहे. वर्गातील शिक्षणाच्या जोडीनेच विभागात मूल्यवर्धित लघु अभ्यासक्रम, इंटर्नशिप, मूक्सद्वारे स्वयंअध्ययन, प्रकल्प कार्य आणि सेट, नेट, गेट, एमकॅटबाबत मार्गदर्शनही केले जाते.

आमचे शिक्षक पुढील संशोधन क्षेत्रांत कार्यरत आहेत : बीजगणित, विश्लेषण, नंबर थिअरी, डिफरन्शियल इक्वेशन्स, कम्प्युटेशनल फ्लुइड मेकॅनिक्स इ. विभागातील चार संशोधकांनी विभागातीलच अध्यापकांच्या मार्गदर्शनाखाली पीएचडीसाठी नोंदणी केली आहे.

आंतरविद्याशाखीय अभ्यास विद्याशाखा

कौशल्य शिक्षण विद्याशाखा केंद्र

- सर्व शाखांतील कौशल्य मंडळांशी संलग्नत्व

उद्योगांमध्ये संधी निर्माण करण्यासाठी, तसेच उद्योगांबरोबर सहकार्य करून सहनिर्मिती करण्यास प्रोत्साहन देण्यासाठी कौशल्य शिक्षण उपयोगी पडते.

- कौशल्य अभ्यास विभाग

- टेलिकॉम, इलेक्ट्रॉनिक्स, ऑटोमोटिव्ह, रिटेल, लॉजिस्टिक्स, बँकिंग अँड इन्शुरन्स, ट्रॅव्हल अँड टुरिझम, इन्फ्रा अँड कन्स्ट्रक्शनमधील बी.व्होक., पदव्युत्तर पदविका आणि एम.व्होक. अभ्यासक्रम.

कौशल्य शिक्षण विद्याशाखा केंद्राचे ध्येय

- संधी देणे

- प्रत्यक्ष काम करता करता शिकणे

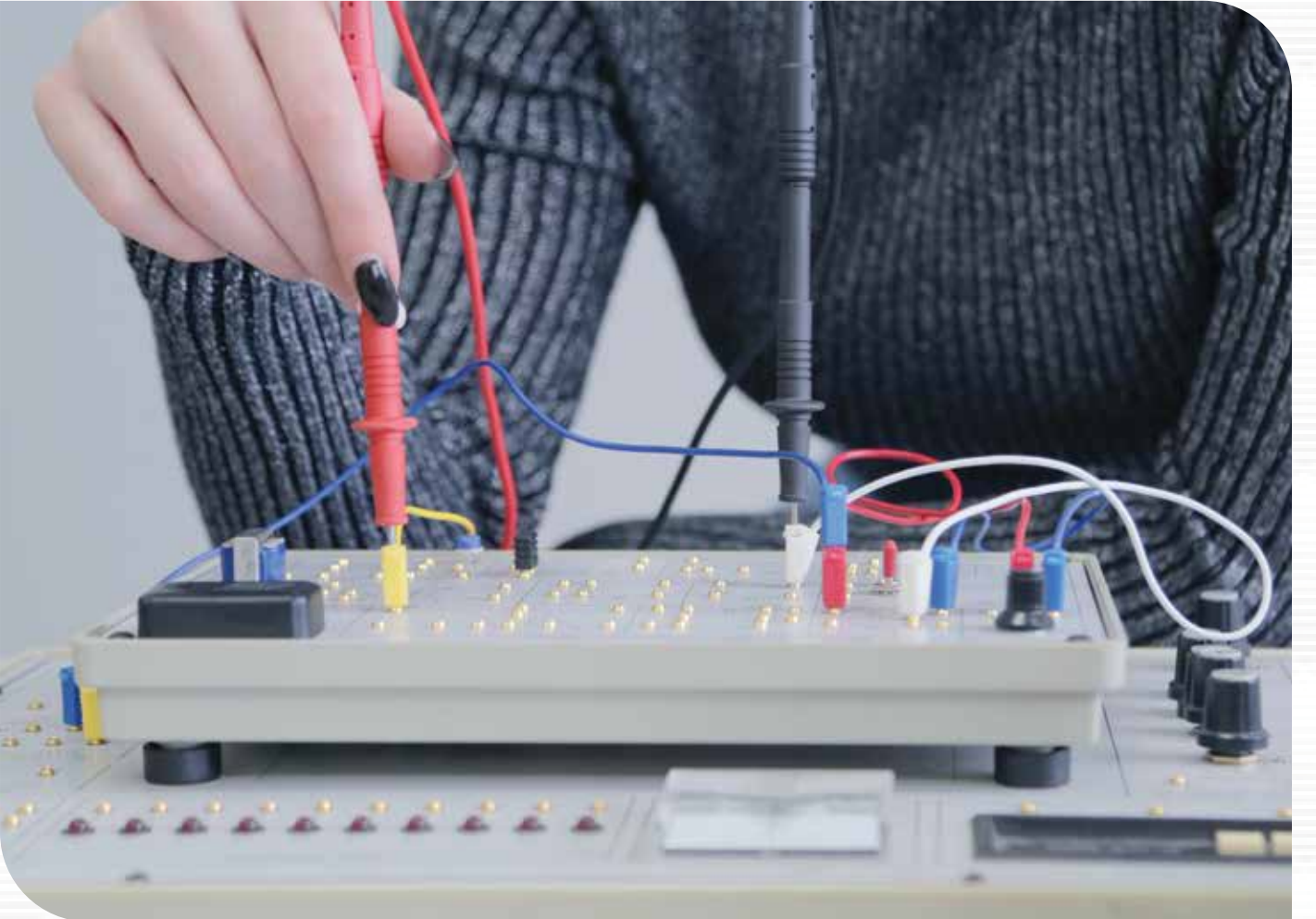
- मानवी आणि यंत्र कौशल्य विकसित करणे

- प्रक्रिया आणि पद्धतींची माहिती करून देणे

- समस्यानिवारण वृत्ती आणि सर्जनशीलता विकसित करणे

ध्वनिअभियांत्रिकीतील पदविका अभ्यासक्रम

विद्यार्थ्यांना चित्रपट आणि दूरचित्रवाणी क्षेत्रात ध्वनी क्षेत्रातील कामाच्या संधी मिळाव्यात, या उद्देशाने डॉन स्टुडिओच्या सहकार्याने तयार केलेला हा अनोखा अभ्यासक्रम आहे. या अभ्यासक्रमात 80 टक्के भर प्रात्यक्षिकांवर आणि 20 टक्के भर सैद्धान्तिक शिक्षणावर आहे.

०७

संशोधन,
नवता आणि उद्योजकता

अध्यापक सदस्याचे नाव	शोधनिबंधाचे नाव	संशोधनपत्रिका/परिषदेचे नाव
हॉली पी, लिन ई, बुश बी, अभय चव्हाण	अॅन इंटरडिसिप्लिनरी पायलट स्टडी अँड प्रोटोटाइप डेव्हलपमेंट फॉर द कन्टेनमेंट ऑफ काँक्रीट वॉशआउट वेस्ट.	द असोसिएट स्कूल्स ऑफ कन्स्ट्रक्शन
कॉलिन्स डब्ल्यू, हॉली पी, अभय चव्हाण सॅटिनेनी ए	जनरल काँट्रॉक्टर नॉलेज ऑफ इन्फेक्शन कंट्रोल रिक्वायरमेंट्स ऑफ हॉस्पिटल रिनोव्हेशन कन्स्ट्रक्शन प्रोजेक्ट्स	कोलॅबोरेशन अँड इंटीग्रेशन कन्स्ट्रक्शन, इंजिनिअरिंग, मॅनेजमेंट, अँड टेक्नॉलॉजी (स्प्रिंगर.चॅम)
महुआ मुखर्जी, जीवन मडपल, ऐश्वर्य खडसे, दीपमाला सिंग	परफॉर्मन्स ओरिएंटेड इंटीग्रेशन ऑफ ब्यु-ग्रीन इन्फ्रास्ट्रक्चर इन इंडियन स्मार्ट सिटी प्रोजेक्ट्स	टेथ इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन अर्बन क्लायमेट
चव्हाण ए, खडसे ए	क्वांटिटेटिव्ह इव्हल्युएशन ऑफ कोर्टयाइर्स इफेक्टिव्हनेस इन मिटिगोटिंग अर्बन हीट आयलंड इफेक्ट अँड इट्स इम्पॅक्ट ऑन एनर्जी कन्झंप्शन फॉर ए डेन्स अर्बन नेबरहुड इन हॉट अँड ड्राय क्लायमेट	इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन "रेट्रो फ्युचरिझम ऑफ स्किल्स इन आर्किटेक्चर, डिझाईन, प्लॅनिंग अँड इनोव्हेशन"
चव्हाण ए, खडसे ए	इंटीग्रेटिंग ब्लू इन्फ्रास्ट्रक्चर टु प्रमोट सोशली इन्क्लुझिव्ह अर्बन स्पेसेस	प्रोसिडिंग्ज ऑफ द इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन "रेट्रो फ्युचरिझम ऑफ स्किल्स इन आर्किटेक्चर, डिझाईन, प्लॅनिंग अँड इनोव्हेशन"
संजेश पवळे	परफॉर्मन्स इंप्रुव्हमेंट ऑफ टीसीपी न्यू रेनो यूझिंग वन वे डीले मेझरमेंट	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ इनोव्हेटिव्ह टेक्नॉलॉजी अँड एक्स्प्लोरिंग इंजिनिअरिंग, आयएसएसएन: 2278-3075, व्हॉल्यूम बी, इश्यू-10, ऑगस्ट 2019
कैलास पाटील	अॅन अॅस्ट्यूट असिस्टिव्ह डिवाइस फॉर मॉबिलिटी अँड ऑब्जेक्ट रेकॉग्निशन फॉर व्हिज्युअली इम्पेअर्ड पीपल	आयईईई ट्रॅन्झॅक्शन्स ऑन ह्युमन-मशीन सिस्टिम्स
कैलास पाटील	ए कन्झुमर बेस्ड स्मार्ट होम विथ इनडोअर एअर क्वालिटी मॉनिटरिंग सिस्टिम	आयईटीई जर्नल ऑफ रिसर्च (टीआयजेआर)
रेशमा पिसे	द असोसिएशन ऑफ टेम्परेचर अँड रेनफॉल विथ डेंग्यू इन्सिडन्स इन इंडिया: स्टॅटिस्टिकल अॅनालिसिस	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ इमर्जिंग टेक्नॉलॉजीज अँड इनोव्हेटिव्ह रिसर्च
भारती ऐनापुरे	अॅनालिसिस ऑफ डेटासेट इन प्रायव्हेट क्लाउड फॉर क्लाउड फॉरेन्सिक्स युझिंग यूकॅलिपस अँड हाडूप	
स्वाती श्रियाळ	आयओटी डिवाइस क्लासिफिकेशन टेक्निक्स अँड ट्रॅफिक अॅनालिसिस - ए रिव्ह्यू	आयसीटीएआय-2021: इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन टेक्नॉलॉजिकल अँडव्हान्समेंट्स अँड इनोव्हेशन्स (आयईईई स्कोपस जर्नल(आयएसबीएन:978-1-6654-2087-7
योगेश देशपांडे	एम्बेडिंग अफेक्ट अवेअरनेस इनटू ऑनलाईन लर्निंग इन्व्हायरनमेंट यूझिंग डीप न्युरल नेटवर्क	2019 फिफथ इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन कम्प्युटिंग, कम्युनिकेशन, कंट्रोल अँड ऑटोमेशन (आयसीसीयूबीईए)
योगेश देशपांडे	स्टेप टोवर्ड्स स्मार्ट वर्कशॉप ऑफ इंडस्ट्री 4.0: रिमोट प्रॉडक्ट मॉनिटरिंग सिस्टिम युझिंग इंडस्ट्रिअल नेटवर्क ऑफ थिंग्ज	इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन इंडस्ट्री 4.0: फ्युचर पर्सपेक्टिव्हज अँड अॅजाइलिटी एआय: पुणे, महाराष्ट्र, इंडिया
प्रसाद गोखले	अॅनालिसिस ऑफ इंटरनेट गेटवे प्लेसमेंट प्रॉब्लेम इन हीटेरोजिनियस वायरलेस नेटवर्क्स फॉर मशीन टु मशीन कम्युनिकेशन	सेकंड इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन स्मार्ट सिस्टिम्स अँड इनोव्हेटिव्ह टेक्नॉलॉजी
प्रसाद गोखले	सिस्टिमॅटिक रिव्ह्यू ऑफ गेटवे प्लेसमेंट मेथड्स इन वायरलेस नेटवर्क्स	फोर्थ इंटरनॅशनल जॉइंट कलोकवियम्स ऑन कम्प्युटर इलेक्ट्रॉनिक्स इलेक्ट्रिकल अँड सिव्हिल सीईएमसी 2019

फॅकल्टी मॅबरचे नाव	पेपरचे शीर्षक	जर्नल/परिषदेचे नाव
डॉ. पश्मिना दोशी	एम्प्लॉयीज पर्सपेक्टिव्ह ऑन मर्जर्स: अॅन एक्शटेडेड लिटरेचर रिव्ह्यू	रिसर्च जर्नी इंटरनॅशनल मल्टिडिसिप्लिनरी ई-रिसर्च जर्नल
डॉ. उमेश पटवर्धन	पीरिऑडिक नीड टु स्टडी द पर्सपेक्शन्स ऑफ ऑनलाईन लर्नर्स	अवर हेरिटेज
डॉ. पश्मिना दोशी	द इम्पॅक्ट ऑफ क्वालिफिकेशन्स ऑन एम्प्लॉयीज पर्सपेक्शन अबाउट मर्जर अॅंड अॅक्विझिशन्स इन पुणे सिटी	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ 360 मॅनेजमेंट रिव्ह्यू
प्रा. कैलास भोसले	अ स्टडी ऑफ अर्बन कन्ड्युमर प्रेफरन्स फॉर एफएमसीजी कन्ड्युमर प्रॉडक्ट्स विथ रेफरन्स टु पुणे सिटी	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ सायंटिफिक रिसर्च अॅंड इंजिनियरिंग ट्रेंड्स
डॉ. पूजा अग्रवाल; डॉ. ओमवीर गौतम	टुअन्सी अॅंड जॉब सॅटिस्फॅक्शन अमंग ड्युअल करिअर कपल्स टोवर्ड्स ऑर्गनायझेशनल स्पॉन्सर्ड डे केअर अॅमेनिटीज इन डेव्हलपिंग नेशन	सर्बियन जर्नल ऑफ मॅनेजमेंट (स्कोपस)
प्रा. विद्या हाके	अॅट स्टडी ऑफ कर्मांडिटी मार्केट्स विथ कस्टमर पर्सपेक्शन अॅंड रिसक फॅक्टर ऑफ इन्व्हेस्टर्स टु सिलेक्ट कर्मांडिटीज	मुक्त-शब्द
डॉ. ओमवीर गौतम; डॉ. पूजा अग्रवाल	ए कन्सेप्ट्युअल फ्रेमवर्क फॉर आंत्रप्रुनेरिअल ओरिएंटेशन: इजफिलेन्थ्रॉपी मिसिंग इन फॅमिली बिझनेस?	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ बिझनेस अॅंड ग्लोबलायझेशन (स्कोपस)
प्रा. अभिषेक भोसले	अनकन्व्हेन्शनल: जर्नी इन अल्टर्नेटिव्ह सिनेमा	मुक्तशब्द पा. 7-15, नोव्हें 2019, आयएसएसएन: 2347 4150
डॉ. नाझिया वाहिद	इन्व्हेस्टिगेशन ऑफ द रोल ऑफ क्रोमियम रिडक्टेजफॉर सीआर (व्हीआय) रिडक्शन बाय स्युडोमोनास स्पेसीज आयसोलेटेड फ्रॉम सीआर (व्हीआय) कॉन्टॅमिनेटेड एफ्ल्युएंट	बायोटेक्नॉलॉजी रिसर्च अॅंड इन्व्हेन्शन व्हॉल्युम 3, 38-46
डॉ. नाझिया वाहिद	स्टडी ऑफ पॉवर फंक्शन अॅज ए टू पॅरामेट्रिक बेसिक प्रॉबेबिलिटी डिस्ट्रिब्युशन	इंट. जे. अॅग्रिकल्ट. स्टॅट. सायन्स व्हॉल्युम 15(1) 73-77
डॉ. रुचिरा केदार	ठुमरी में बंदिश के सौंदर्य तत्व	संगीत कला विहार जर्नल
डॉ. रुचिरा केदार	एस्थेटिक्स ऑफ बंदिश एलिमेंट इन ठुमरी	समकालिक संगीतम
डॉ. सुखदेव इंगळे	रीबॅलन्सिंग द जस्टिस फॉर व्हिक्टिम्स ऑफ क्राइम: करंट लेजिस्लेटिव्ह स्ट्रॅटेजीज इन इंडिया	7 (26) शोध सरिता एप्रिल - जून 2020 (आयएसएसएन - 2348 - 2397) [पान 163 - 168]
प्रा. सारिका सागर	कोव्हिड 19 पॅंडेमिक: अॅन अलार्म टु ओव्हरहाउल इंडियन रेग्युलेशन्स अॅंड पॉलिसीज इन द लाईट ऑफ हूज ग्लोबल पॉलिसी फ्रेमवर्क	आयएलटीईएस - संतोषी मेगा ऑनलाईन ग्लोबल समिट होलिस्टिक ग्लोबल स्ट्रॅटेजिज टु फाइट पॅंडेमिक्स (कोव्हिड 19) मे 9-10 2020 ई-प्रोसिडिंग्ज् अॅंड अॅब्सट्रॅक्ट्स मे 9-10 2020 पान 81-82
प्रा. अपूर्वा भिलारे	स्पीक! युअर लाइफ इस स्टिल युअर ओन! - ए ज्युरिस्प्रुडेन्शियल पर्सपेक्टिव्ह ऑफ द लॉ ऑफ सीडिशन	कॉन्फरन्स प्रोसिडिंग्ज - ट्रान्सफॉर्मेटिव्ह कॉन्स्टिट्युशन्स लिझम इन इंडिया: कॉन्टेम्पररी इश्यूज अॅंड चॅलेंजेस आयएसबीएन - 9-788194 - 867357

अध्यापकाचे नाव	पुस्तकाचे नाव	प्रकाशकाचे नाव
कैलास पाटील	स्टेप बाय स्टेप गाइड फॉर वायफाय हॉकिंग विथ कालि लिनक्स - अमेझॉन ई-बुक्स	अमेझॉन ईबुक्स
कैलास पाटील	बॅच स्क्रिप्टिंग: व्हायरस स्क्रिप्ट अँड विंडोज ट्रीक	अमेझॉन ई-बुक्स
भारती ऐनापुरे	इन्फ्रास्ट्रक्चर सिक्युरिटी	आयएसबीएन: 9789386765345, 9789386765345 स्टारेज्यु
प्रा. निशा खांडेकर	ग्लोबलायझेशन अँड इट्स इम्प्लिकेशन्स ऑन वारली आर्ट्स	रिसर्च पेपर हॅज बीन पब्लिश्ड बाय एसएज ई जर्नल ऑफ सोशल इन्क्लुजन स्टडीज एडिटोरियल ऑफिस
प्रा. निशा खांडेकर	ग्लोबलायझेशन अँड वारली ट्रायबल आर्ट	रिसर्च पेपर हॅज बीन पब्लिश्ड बाय इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ रिसर्च ग्रंथालय
प्रा. रीना पांडे	कॉन्टेम्परी ट्रेन्ड्स इन चिकनकारी	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ रिसर्च अँड अॅनालिटिकल रिव्ह्यू

संशोधन प्रकाशने - पुस्तक प्रकरणे

फॅकल्टी मेंबरचे नाव	पुस्तकाचे शीर्षक	चॅप्टरचे नाव	प्रकाशकाचे नाव
ऐश्वर्या खडसे	लागू नाही	प्रमोटिंग सीईएस टु ऑक्सिलरेट अ नेट-झीरो ट्रान्झिशन इन डेव्हलपिंग इकोनॉमीज	व्हीयू_आयजीईएस जपान कोलंबोरेटिव्ह प्रोजेक्ट प्रपोजल
ऐश्वर्या खडसे	सस्टेनेबल डेव्हलपमेंट इन रिसर्च	पॅरामीटर्स फॉर क्वांटिटेटिव्ह इव्हॅल्युएशन ऑफ नॉन-स्ट्रक्चर्ड सस्टेनेबल स्ट्रॅटेजीज फॉर द मॅनेजमेंट ऑफ वॉटर इन अर्बन एरिया	स्प्रिंगर चॅम्
डॉ. ओमवीर गौतम; डॉ. पूजा अग्रवाल	अॅनालायझिंग वर्कप्लेस डेव्हिअन्स इन मॉडर्न ऑर्गनायझेशन्स	द इफेक्ट्स ऑफ लीडर्स बीहेव्हिअर ऑन जॉब सॅटिस्फॅक्शन, ऑर्गनायझेशनल सिटिझनशिप बिहेव्हिअर, डेव्हिएंट बिहेव्हिअर, अँड जॉब परफॉर्मन्स ऑफ एम्प्लॉयीज	आयजीआय ग्लोबल
डॉ. राहुल वाघमारे	क्रिटिकल इश्यूज ऑन चेंजिंग डायनॅमिक्स इन एम्प्लॉयी रिलेशन्स अँड वर्कफोर्स डायव्हर्सिटी	वर्कफोर्स डायव्हर्सिटी टु फॉस्टर अँड इनोव्हेशन	आयजीआय ग्लोबल
डॉ. पूजा अग्रवाल, डॉ. ओमवीर गौतम	क्रिटिकल इश्यूज ऑन चेंजिंग डायनॅमिक्स इन एम्प्लॉयी रिलेशन्स अँड वर्कफोर्स डायव्हर्सिटी	एम्प्लॉयीज अॅटिट्यूड्स अँड पर्सेप्शन्स टुवर्ड्स इलेक्ट्रॉनिक मॉनिटरिंग सॉल्यूशन्स अफेक्टिंग एम्प्लॉयी बिहेव्हिअर: अँड एक्स्प्लोअरेटरी एव्हिडन्स फ्रॉम द एअरलाइन इंडस्ट्री	आयजीआय ग्लोबल
प्रा. अश्विनी सोनावणे	क्रिटिकल इश्यूज ऑन चेंजिंग डायनॅमिक्स इन एम्प्लॉयी रिलेशन्स अँड वर्कफोर्स डायव्हर्सिटी	द चेंज इन नेचर ऑफ अँड ऑर्गनायझेशन अँड इट्स वर्क	आयजीआय ग्लोबल
प्रा. अभिषेक भोसले	वर्क्स ऑन एसडीजी 2030: आयडियाज अँड इनोव्हेशन	लँड मुव्हमेंट इन मराठवाडा: दलित विमेन कॉम्बॅटिंग पॉव्हर्टी, हंगर, जेंडर इनइक्वालिटी टु अचिव्ह सोशियो-इकोनॉमिक ग्रोथ	पान 279 - 288, दिल्ली, जीईडीवाय इंडिया
प्रा. चरवड राखी गिरीश	जर्नल - ए स्टडी ऑफ इंडियन लॅंग्वेजेस, लिटरेचर अँड कल्चर पान-165-177 जून 20	इम्पॅक्ट ऑफ इंडियन ट्रेडिशन अँड कल्चर ऑन पॅटिंग	जर्नल - ए स्टडी ऑफ इंडियन लॅंग्वेजेस, लिटरेचर अँड कल्चर आयएसबीएन: 978-81-945451-8-7
प्रा. दीपशिखा शर्मा	कॉन्टेम्परी चेंजेस इन कन्झ्युमर प्रोटेक्शन	इम्पॅक्ट अॅनालिसिस ऑफ फॉल्स ऑर मिसलीडिंग अँड क्लॉइजमेंट्स: क्रिएटिव्हिटी अँट द कॉस्ट ऑफ फेथ अँड हेल्थ	प्रिन्सिपल, यशवंतराव चव्हाण लॉ कॉलेज, पुणे
डॉ. सुखदेव इंगळे	हेल्थ लॉज इन इंडिया: आयएसबीएन: 978 - 9388 - 3422 - 2 -3 पान 160 - 178	व्हिक्टिमस राइट टु हेल्थ अंडर स्टेट व्हिक्टिम कॉम्पेन्सेशन स्कीम्स इन इंडिया	मनाकिन प्रेस प्रा. लि., ब - 300, ओखला इंडस्ट्रियल एरिया, फेज - 1, नवी दिल्ली - 110020 इंडिया

विलो-विश्वकर्मा विद्यापीठ (व्हीयू) सेंटर ऑफ एक्सलन्स

जल आणि निर्जंतुकीकरण क्षेत्रातील शिक्षण, संशोधन, अभिनवता आणि प्रसाराला व्हीयू कायमच प्रोत्साहन देते. गरज, सुसंगतत्व, सामाजीकरण आणि स्थानिकीकरणाच्या संदर्भात समाजाच्या भल्यासाठी अभिनव तंत्रज्ञान, सर्वोत्तम पद्धती आणि विकास साधणे हे याचे ध्येय आहे. समाजातील वंचित आणि गरजू घटकांना लाभ होईल, असा प्रयत्न आहे. पाण्यावरील प्रक्रिया, शुद्धिकरण याबरोबरच स्वच्छ पाणीसेवन आणि निर्जंतुकीकरणाबाबत जनजागृती करण्याचा उद्देश आहे.

जर्मनीच्या विलो फाउंडेशनच्या सहकार्याने उभारण्यात आलेले अद्ययावत असे जलगुणवत्ता केंद्र हे जल आणि निर्जंतुकीकरण क्षेत्रातील परिवर्तनात्मक संशोधन करण्याचे ध्येय पूर्ण करण्याच्या दृष्टीने टाकलेले पाऊल आहे.

या केंद्रात पाण्याचे भौतिक, रासायनिक आणि जैविक निकष तपासण्यासाठी आधुनिक उपकरणे आहेत. याद्वारे संशोधनही केले जाते. जलगुणवत्ता केंद्राद्वारे पाण्यावरील प्रक्रिया, शुद्धिकरण याबरोबरच स्वच्छ पाणीसेवन आणि निर्जंतुकीकरणाबाबत जनजागृती करण्याचा उद्देश आहे. जर्मनीच्या विलो फाउंडेशनतर्फे मिळालेल्या निधीच्या साहाय्याने हे केंद्र उभारण्यात आले आहे.

दिल्या जाणाऱ्या सेवा

- पिण्याचे पाणी, भूजल आणि जलसंधारण यातील पाण्याची गुणवत्ता
- बांधकामासाठी आणि शीतीकरणासाठी वापरल्या जाणाऱ्या पाण्याची गुणवत्ता
- जलनमुन्यांचे रासायनिक घटक विश्लेषण
- विविध उद्योगांमधून बाहेर येणाऱ्या सांडपाण्याची गुणवत्ता
- सांडपाणी प्रक्रिया करणाऱ्या कारखान्यांसाठी पद्धत विकसन
- सांडपाणी प्रक्रियेबाबत सल्लासेवा
- नमुने गोळा करण्यासाठी प्रशिक्षण सुविधा
- प्रकल्प मार्गदर्शन

हे केंद्र जलगुणवत्ता तपासण्यासाठी अद्ययावत उपकरणांनी सज्ज आहे. केंद्रात सर्व प्रकारच्या भौतिक, रासायनिक आणि जैविक चाचण्या केल्या जातात आणि त्याचे निदान ग्राहकाला कळवले जाते.

- हॉट एअर ओव्हन	- मायक्रो बॅलन्स	- पीएच मीटर
- टर्बिडिटी मीटर	- केजलधल्स अपरेटस	- मफल फरनेस
- एटॉमिक एब्सॉप्शन स्पेक्ट्रोफोटोमीटर	- अर्नॅलिटिकल बॅलन्स	- बायोलॉजिकल इनक्युबेटर
- ई-कोली टेस्ट किट	- मॅग्नेटिक स्टरर विथ हॉट प्लेट	- यूव्ही-व्हिस स्पेक्ट्रोफोटोमीटर
- सेंट्रिफ्युज	- एचपीएलसी	- फ्लेम फोटोमीटर
- कॉलनी काउंटर	- फिल्टरेशन युनिट	- मल्टी आयन मीटर
- वॉटर बाथ	- हीटिंग मॅटल	- मल्टी-इलेक्ट्रोड मीटर

प्रकल्प

नुकतेच झालेले कार्यक्रम

गोरेगाव, मुंबई येथे आयएफएटी 2018 ला भेट

विलो-व्हीयू वॉटर क्वालिटी सेंटर ऑफ एक्सलन्सच्या मार्गदर्शनाखाली सविस्कारा विद्यार्थ्यांनी पतंग प्रदर्शन आयोजित केले.

ऊर्जा आणि शाश्वततेसाठीचे केंद्र

सर्व 17 शाश्वत विकास ध्येयांचा भर हा समाजाच्या पर्यावरण संवर्धनासाठीच्या गरजा पूर्ण करण्यावर आहे. विद्यापीठ आवारात वावरणाऱ्यांसाठीही शाश्वत पर्यावरण निर्माण करण्याचा उद्देश प्राधान्याने ठेवून हा अनोखा इको-कॅम्पस व ऊर्जा आणि शाश्वततेसाठीचे केंद्र स्थापन करण्यात आले.

पुढील गोष्टींचा वापर करून विश्वकर्मा विद्यापीठातील शाश्वततेचे सर्वकष पालन करण्यात येते...

विश्वकर्मा विद्यापीठाचे आवार नव्या तंत्रज्ञानाच्या संशोधन आणि विकासासाठीची जिवंत प्रयोगशाळा किंवा चाचणीकेंद्र व्हावे, असा यामागचा उद्देश आहे. एनर्जी मॉडेलिंग करून ऊर्जा संवर्धनाचे उपाय सुचवून विविध प्रकारच्या इमारतींची कामगिरी तपासण्याचेही उद्दिष्ट आहे.

ऊर्जा संवर्धनासाठी व्हीयू आणि इंटरिग्रेटेड एन्व्हायर्नमेंट सोल्युशन्स (आयईएस) यांच्यामध्ये मार्च 2019 मध्ये सामंजस्य करार करण्यात आला. याच धर्तीवर व्हीयू आणि क्यूआय स्क्वेअर प्रा. लि. (सिंगापूर) यांच्यातही मे 2019 मध्ये सामंजस्य करार झाला. एकूण 32 विद्यार्थ्यांनी 1 ते 10 महिन्यांच्या इंटर्नशिप पूर्ण केल्या आहेत. इमारतींमधील ऊर्जा संवर्धन, आयओटी आधारित ऊर्जावापर मोजणी आणि विश्लेषण, आभासी वातावरणात इमारतींचा ऊर्जा लेखाजोखा यावर संशोधनाचा भर आहे. इंटर्नशिपच्या दरम्यान विद्यार्थ्यांनी आंतरविभाग सहकायाने 12 आंतरविद्याशाखीय संशोधन प्रकल्पांवर काम केले. विद्यार्थ्यांच्या या गटात संगणक अभियांत्रिकी, यांत्रिक अभियांत्रिकी, संगणकविज्ञान, संख्याशास्त्र आणि डिझाइन विभागाच्या विद्यार्थ्यांचा समावेश होता.

या केंद्रांतर्गत राबविल्या जाणाऱ्या अभ्यासक्रमात आयईएसव्हीईच्या विविध मॉड्युल्सचे प्रशिक्षण दिले जाते. याचा वापर विविध हवामान स्थितींतील सध्याचा व भविष्यातील ऊर्जावापर जाणून घेण्यासाठी इमारतीचे त्रिमितीय प्रारूप तयार करण्यासाठी; तसेच विविध प्रकारच्या इमारतींची ऊर्जावापर माहिती, त्या माहितीचे विश्लेषण करून त्याचा ऊर्जासंवर्धनासाठीच्या उपायांसाठी वापर होऊ शकतो. यांत्रिक अभियांत्रिकी आणि वास्तुचरणाशास्त्र अभ्यासक्रमाच्या विद्यार्थ्यांना ऊर्जा लेखापरीक्षण हा वैकल्पिक विषयही शिकवला जातो.

सध्याच्या घडीला भौतिक आणि डिजिटल जग एकमेकांत मिसळून उत्पादन प्रक्रियांमध्ये नाट्यमय क्रांती घडवत आहेत. आपण याला इंडस्ट्री 4.0 किंवा चौथी औद्योगिक क्रांती म्हणतो. कारखाने अधिक स्मार्ट आणि ग्राहकाभिमुख करण्यासाठी उदयास येणाऱ्या विविध तंत्रज्ञानांचे इंडस्ट्री 4.0 हे मिश्रण आहे. या क्रांतीचा आधीच्या दशकांत झालेल्या वाफ, वीज, स्वयंचलीकरण आणि संगणकीकरणासारखाच आपल्या सर्व समाजावर परिणाम घडून येणार आहे.

उत्पादन उद्योगांबरोबर बंध विकसित करून स्मार्ट उत्पादन आस्थापनांसाठी संसाधने आणि मनुष्यबळ तयार करणे यासाठी इंडस्ट्री 4.0 केंद्र स्थापन करण्यात आले आहे. इंडस्ट्री 4.0 ची अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक तंत्रज्ञानाबाबत लोकांना हे केंद्र जागरूकही करील.

उपक्रम

अ) सी4आय4 लॅबज पुणेबरोबर सहकार्य

केंद्रीय अवजड उद्योग मंत्रालयाने समर्थ (स्मार्ट ऑटोमेटेड मॅन्युफॅक्चरिंग अँड रॅपिड ट्रान्सपोर्टेशन हब) उद्योग या राष्ट्रीय उपक्रमांतर्गत सी4आय4 लॅब पुणे स्थापन केली आहे. सी4आय4 लॅबज पुणेचा विश्वकर्मा विद्यापीठ हा संस्थापक सदस्य आणि शैक्षणिक भागीदार आहे. या केंद्रांतर्फे या सहकार्यांतर्गत अनेक प्रकल्प हाती घेण्यात आले आहेत.

कारखाना मूल्यमापन उमेदवारी

सी4आय4 लॅबजने विकसित केलेल्या अभिनव साधनाद्वारे पुणे आणि परिसरातील सुमारे 25 उत्पादन उद्योगांचे, त्यांच्या इंडस्ट्री 4.0 साठी असलेल्या सज्जतेबाबत मूल्यमापन करण्यात आले. विद्यार्थ्यांना कारखान्यांना भेटी देऊन तेथील उच्चाधिकार्यांना भेटण्याची आणि मूल्यमापनासाठी माहिती मिळविण्याची संधी मिळाली.

ज्ञान मालिका व्याख्यानांत सहभाग

सी4आय4 लॅबजच्या ज्ञान मालिका व्याख्यानांतर्गत विद्यार्थ्यांना इंडस्ट्री 4.0 मधील तज्ज्ञांकडून काही उत्तम व्याख्याने ऐकायला मिळाली. ही व्याख्याने विद्यार्थी आणि शिक्षकांना इंडस्ट्री 4.0 च्या संज्ञा आणि तंत्रज्ञानाबाबत जागरूकता निर्माण करण्याकरिता उपयोगी पडली.

सुदूर उत्पादन देखभाल व्यवस्था प्रकल्प

- जुन्या पारंपरिक लेथ मशिनभोवती डिजिटलायझेशन प्रयोग म्हणून स्मार्ट संवेदकआधारित व्यवस्था विकसित केली गेली. याचा यंत्राच्या प्रकृतीवर, उत्पादनक्षमतेवर आणि इतर प्रकारांवर संगणकीकृत डशबोर्डद्वारे देखरेख ठेवण्यास उपयोग झाला. उत्पादन डेटा मिळविण्यासाठी याचा स्मार्ट पद्धतीने प्रयोग म्हणून वापर करता येऊ शकतो; तसेच आणखी सखोल माहिती मिळविण्यासाठी डेटा एनॅलिटिक्सही वापरता येते.
- उद्योगांमध्ये ज्या नव्या घडामोडी घडत आहेत, त्याची विद्यार्थ्यांना माहिती होण्यासाठी सी4आय4 ची भेट घडविण्यात आली.

ब) प्रशिक्षण

आयओटीचा वापर करून सुदूर उत्पादन देखरेख व्यवस्थेसाठीचे प्रशिक्षण विद्यापीठ आवारात आयोजिण्यात आले. सुमारे 20 विद्यार्थ्यांना यंत्रांवर प्रत्यक्ष काम करू दिले गेले. एक लेथ मशिन डिजिटलायझ करून चालू वेळेत यंत्रातून डेटा गोळा करण्यासाठी आयओटी नियंत्रकाला जोडले गेले. आयओटी नियंत्रित व्यवस्थेचा वापर करून मुख्यालयातून दोन कारखाने नियंत्रित केल्या जाणाऱ्या इंडो-शोलेट पुणे या कारखान्याला दिलेल्या भेटीने प्रशिक्षणाचा समारोप झाला.

क) अभ्यासक्रम

ताज्या अभियांत्रिकी पदवीधरांसाठी 'इंट्रोडक्शन टू इंडस्ट्री 4.0' हा अभ्यासक्रम व्हीयू डिजिटल पोर्टलवर उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे. या अभ्यासक्रमाचा कालावधी 10 तास इतका असून, तो पूर्णपणे ऑनलाइन पद्धतीने शिकवला जाईल.

ड) कार्यक्रम

कार्यशाळा

इंडस्ट्री 4.0 स्टुडंट्स क्लबच्या सदस्यांसाठी थ्री-डी प्रिंटिंग कार्यशाळा आयोजिण्यात आली. यामध्ये विद्यार्थ्यांना त्यांनी डिझाइन केलेल्या भागांसाठी थ्री-डी प्रिंटिंगचा प्रत्यक्ष अनुभव मिळाला.

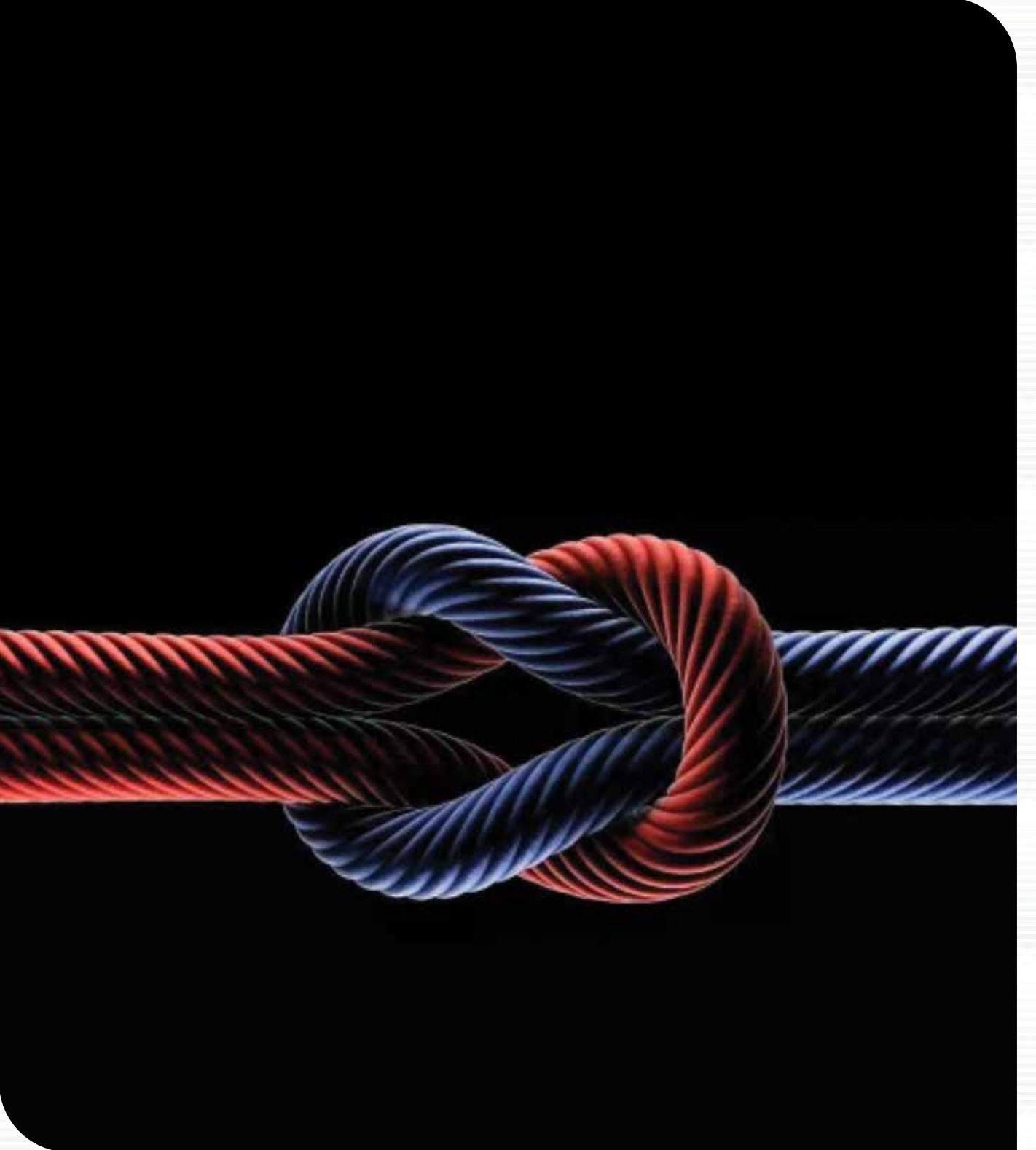
०८

शिक्षकांचे
उपक्रम

अध्यापक संख्या, रचना (पात्रता, प्रदेश आणि लिंग)

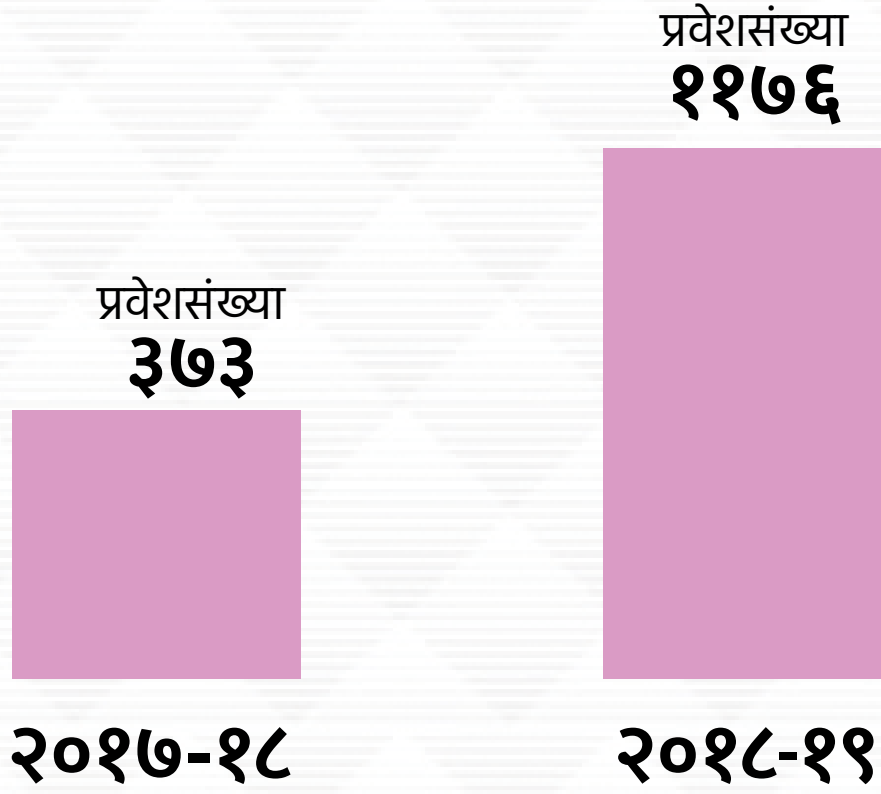
अध्यापकभरतीसाठी असलेल्या विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या मार्गदर्शक तत्वांनुसारच विश्वकर्मा विद्यापीठात भरती केली जाते. दर वर्षी मनुष्यबळात वाढ होत आहे. महाराष्ट्रासह राजस्थान, उत्तर प्रदेश, मध्य प्रदेश, कर्नाटक, तमिळनाडू, केरळ, बिहार, तेलंगण, आंध्र प्रदेश, उत्तराखंड, त्रिपुरा आदी भागांतून आलेले अध्यापक विद्यापीठात शिकवतात. भरतीच्या वेळी स्त्री-पुरुष अध्यापकांचा योग्य तो समतोल राखूनच भरती केली जाते.

०९

विद्यार्थ्यांचे उपक्रम

१०

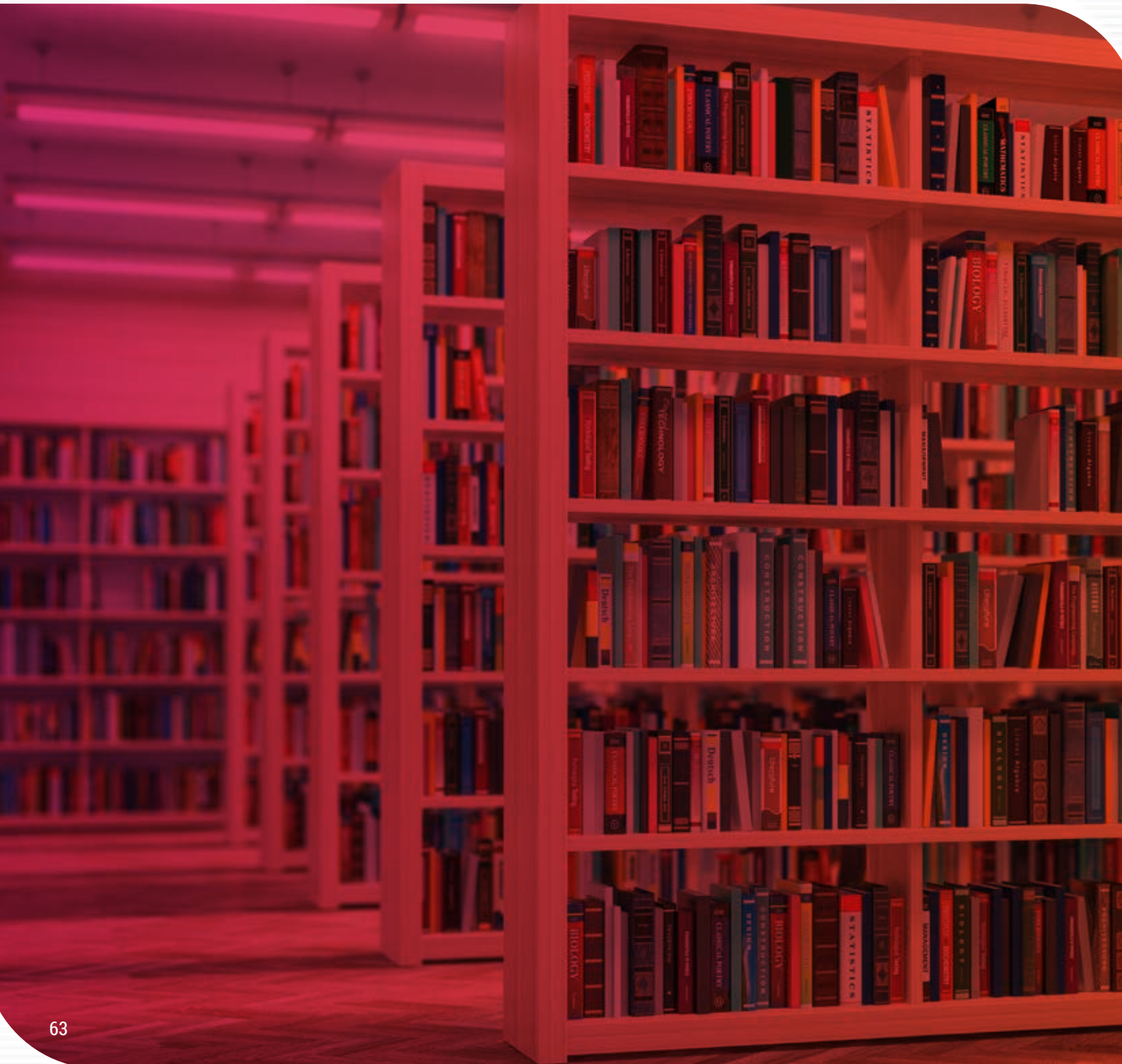
अतिथी
व्याख्याने

अतिथी व्याख्याने

विषय	व्याख्यात्याचे नाव	संस्थेचे नाव	पदनाम
सेल्फ अवेअरनेस	डॉ. भूपेंद्र सिंग	व्हीयू	सहायक प्राध्यापक
इंग्लिश अँज लॅंग्वेज ऑफ कम्युनिकेशन	प्रा. सूर्यकिरण	व्हीयू	सहायक प्राध्यापक
डेव्हलपिंग पॉझिटिव्ह अँटिट्यूड	विनायक शिंदे	व्हीयू	प्रवेश अधिकारी
हाउ टू सेल युवरसेल्फ?	मनोहर इंगळे	रॉयल युनिव्हर्सिटी ऑफ भूतान (निवृत्त)	प्राध्यापक
व्हेन यू थिंक इट्स युअर लिमिट, इट्स नॉट	सुचेता कडेठाणकर	स्पोर्टझिला प्रा. लि.	संचालक
लीडरशिप मंत्रा	सुकृत पटवर्धन संदीप	फ्रीलान्सर	सॉफ्ट स्किल ट्रेनर
कॅपिटल मार्केट अवेअरनेस	सहस्रबुद्धे	प्रोप्रायटर	मनीवाइज फायनान्शियल प्लॅनर्स
डिजिटल मार्केटिंग अँज करिअर	हर्षवर्धन पवार	फ्रीलान्स डिजिटल मार्केटिंग कन्सल्टंट	डिजिटल मार्केटर
मॅनेजर इंडस्ट्रीयल ट्रेनिंग फॉर आयएसओ १००१:२००५ सर्टिफिकेशन	अतुल गोटे	विम्झिट प्रा. लि.	लीड ऑडिटर
सेल्फ डिसिप्लिन : द शुअर वे टू सक्सेस अँड हॅपीनेस	ग्रुप कॅप्टन संदीप छाब्रा	विम्झिट प्रा. लि.	ग्रुप कॅप्टन (हवाई दल)
इंट्रोडक्शन टू टुरिझम इंडस्ट्री	प्रा. आरती सूर्यवंशी	व्हीयू	सहायक प्राध्यापक
लाइव्ह सेशन्स ऑन बजेट	प्रा. निरंजन कुलकर्णी	व्हीयू	सहायक प्राध्यापक
मॉडेल युनायटेड नेशन्स	व्हीआयटी विद्यार्थी	व्हीआयटी	विद्यार्थी
लाइव्ह सेशन्स ऑन झुम्बा	नित्या लखियानी	सोलारिस क्लब	झुम्बा प्रशिक्षक
वॉटर बिझनेस चॅलेंजेस अँड अपॉर्च्युनिटीज	डॉ. श्रद्धा खंपारिया	व्हीयू	सहायक प्राध्यापक
बिझनेस अँनलिटिक्स	जयदीप सेन	आयबीएम	सब्जेक्ट मॅटर एक्सपर्ट
इंडक्शन फॉर एफवाय स्टुडंट्स	विकर सुर्की	आयबीएम	हेड, आयसीई डिलिव्हरी
डिझाइन थिंकिंग	माइक तेस्तानी	एसयूएनवाय बिंगहॅम्प्टन	अध्यापक
इको कॅम्पस	डॉन मॅक्लीन	आयईएस	सीईओ

११

व्हीयू
प्रकाशने

अध्यापकाचे नाव	शोधनिबंधाचे शीर्षक	संशोधनपत्रिकेचे नाव
डॉ. प्रसाद गोखले	ए रिव्यू अँड फॉरेस्टॅलिंग रोड ऑक्सिडेंट्स युजिंग मशिन लर्निंग	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ रिसर्च अँड अॅनलिटिकल रिव्ह्यूज
डॉ. प्रसाद गोखले	ए रिव्यू अँड क्लस्टरिंग अप्रोच टू काउंटरमेजर रोड ट्रॅफिक फॅटॅलीज	इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन इनोव्हेशन अँड सोसायटल ट्रान्सफॉर्मेशन (व्हीयूआयसी २०१९)
डॉ. प्रसाद गोखले	अॅनलाइज द टेक्निक्स युज्ड इन क्लासिफिकेशन ऑफ केसेस ऑफ मॉलेस्टेशन अगेन्स्ट विमेन अँड मायनर	इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन इनोव्हेशन अँड सोसायटल ट्रान्सफॉर्मेशन (व्हीयूआयसी २०१९)
डॉ. प्रसाद गोखले	रोड ट्रॅफिक फॅटॅलीटीज इन इंडिया : ए रिव्यू अँड काउंटरमेजर युजिंग क्लस्टरिंग अप्रोच	द फिफथ इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन अॅडव्हान्स्ड इलेक्ट्रोमेटेरियल्स
डॉ. प्रसाद गोखले	रिव्यू अँड अॅनलाइझ द क्लस्टरिंग टेक्निक्स युज्ड इन क्लासिफिकेशन ऑफ केसेस ऑफ मॉलेस्टेशन अगेन्स्ट विमेन अँड मायनर इन इंडिया	द फिफथ इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ऑन अॅडव्हान्स्ड इलेक्ट्रोमेटेरियल्स
डॉ. पूजा अगरवाल, डॉ. ओमवीर गौतम	टुअन्सी अँड जॉब सॅटिस्फॅक्शन टोवर्ड्स स्पॉन्सर्ड चाइल्ड केअर फॅसिलिटी इन इंडिया	प्रबंधन : इंडियन जर्नल ऑफ मॅनेजमेंट
ओमवीर गौतम, राजेश डोरबाला, जीएनपीव्ही बाबू	द इंटरप्ले ऑफ मार्केटिंग अँड रिलिजन : जेनेसिस अँड इव्होल्युशन	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ मॅनेजमेंट, टेक्नॉलॉजी अँड इंजिनीअरिंग
राजेश डोरबाला, ओमवीर गौतम, शारदा पुल्लभातला, जीएनपीव्ही बाबू	द ऑफॅन्ड स्टेटस ऑफ क्रिष्टोकरन्सीज इन इंडिया	झेनिथ इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ मल्टिडिसिप्लिनरी रिसर्च
डॉ. पूजा अगरवाल, डॉ. ओमवीर गौतम	टुअन्सी अँड जॉब सॅटिस्फॅक्शन टोवर्ड्स स्पॉन्सर्ड चाइल्ड केअर फॅसिलिटी इन इंडिया	प्रबंधन : इंडियन जर्नल ऑफ मॅनेजमेंट
पश्मिना दोशी	एम्प्लॉइज पर्स्पेक्टिव्ह ऑन मर्जर्स : अॅन एक्स्टेडेड लिटरेचर रिव्यू	रिसर्च जर्नी इंटरनॅशनल मल्टीडिसिप्लिनरी ई-रिसर्च जर्नल
पश्मिना दोशी रोहन भक्त, अविनाश विश्वकर्मा,	द इम्पॅक्ट ऑफ क्वालिफिकेशन ऑन एम्प्लॉइज पर्सेप्शन अबाउट मर्जर अँड अॅक्विझिशन इन पुणे सिटी	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ ३६० मॅनेजमेंट रिव्यू
पियूष कुकडे आणि प्रा. श्वेता किशोर	इम्पॅक्ट ऑफ श्री-डी प्रिटिंग ऑन लॉजिस्टिक्स	सप्लाय चेन पल्स
गुलपाला कुमार, दबीत कुमार प्रसाद आणि प्रा. श्वेता किशोर	स्टडी ऑफ अॅडॉप्शन ऑफ लिथियम आयन बॅटरीज इन इलेक्ट्रिक व्हेइकल्स : स्कोप अँड चॅलेंजेस	सप्लाय चेन पल्स
ओमेश माने, ओंकार तुपे आणि प्रा. श्वेता किशोर	सीएसआर इन सप्लाय चेन : स्कोप अँड चॅलेंजेस	सप्लाय चेन पल्स

अध्यापकाचे नाव	शोधनिबंधाचे शीर्षक	संशोधनपत्रिकेचे नाव
प्रा. विजया हाके, डॉ. यशवंत वैशंपायन	ए स्टडी ऑफ पर्सपेक्शन ऑफ इन्व्हेस्टर्स विथ स्पेशल रेफरन्स टू सिलेक्ट कमोडिटीज इयुरिंग द टाइम पीरियड २०११-२०१३	जर्नल ऑफ मॅनेजमेंट रिसर्च
अमृता दिलीप कपूर, डॉ. मकरंद वाझल	ग्रीन कन्ड्युमर अँड ऑर्गेनिक फूड्स कन्झम्प्शन - अँनलिसिस ऑफ कन्ड्युमर बिहेव्हायअर अँड फ्युचर प्रॉस्पेक्ट्स	युनिव्हर्सल रिव्ह्यू
डॉ. कैलास पाटील	अँन अँस्ट्यूट असिस्टिव्ह डिवाइस फॉर मोबिलिटी अँड ऑब्जेक्ट रेकग्निशन फॉर व्हिज्युअली इम्पेअर्ड पीपल	http://ieeexplore.ieee.org
डॉ. कैलास पाटील	ए कन्ड्युमर बेस्ड स्मार्ट होम विथ इनडोअर एअर क्वालिटी मॉनिटरिंग सिस्टीम	http://www.tandfonline.com
डॉ. नाझिया वाहीद	इन्व्हेस्टिगेशन ऑफ द रोल ऑफ क्रोमियम रिडक्टेस फॉर Cr(VI) रिडक्शन बाय स्युडोनोमस स्पीशिज आयसोलेटेड फ्रॉम Cr(VI) कंटमिनेटेड एफ्ल्युएन्ट	बायोटेक्नॉलॉजी रिसर्च अँड इनोव्हेशन
डॉ. नाझिया वाहीद	स्टडी ऑफ ए पॉवर फंक्शन अँज ए टू पॅरामेट्रिक बेसिक प्रॉबॅबिलिटी डिस्ट्रीब्युशन	इंटरनॅशनल जर्नल ऑफ अँग्रीकल्चर स्टॅटिस्टिकल सायन्स

१२

इतर
उपक्रम

विद्यार्थ्यांबरोबर
एसएपी
संवाद

रवींद्र पांडे यांची सुलेखन कार्यशाळा

सर्वच विद्यार्थ्यांसाठी लागू असलेल्या आणि टायपोग्राफी हा विषय शिकण्यासाठी पार्श्वभूमी म्हणून शिकणे आवश्यक असलेल्या या विषयाबाबत विद्यार्थ्यांमध्ये चांगली समज निर्माण व्हावी, या उद्देशाने ही कार्यशाळा आयोजिण्यात आली.

भितीचित्र कार्यशाळा

कला आणि डिझाइनच्या विद्यार्थ्यांना संकल्पना विकसित करून भितीचित्रे रंगविण्याचा अनुभव देण्यात आला. त्यासाठी विविध साहित्यही पुरविण्यात आले.

प्रतिभा वाघ यांची मधुबनी चित्रकला कार्यशाळा

मधुबनी किंवा मिथिला चित्रकला ही मिथिला प्रदेशाची लोककला आहे. बिहारचा उत्तर भाग आणि नेपाळचा पूर्व भाग मिळून मिथिला प्रदेश तयार होतो.

या मिथिला प्रदेशातील प्रामुख्याने महिला मधुबनी प्रकारातील चित्रे काढतात. येथील नागरिक छोट्या छोट्या समुदायांत राहतात. प्रत्येक घरात आई आपल्या मुलीला मधुबनी चित्रकला शिकवते.

प्रत्यक्ष कामाचा अनुभव – ओरिगामी

विद्यार्थ्यांना कागद, आकार आणि रचनेचा एक सुंदर प्रवास घडविण्यात आला. साधा कागदही एखादा विचारी आयाम कसा दाखवतो, हे विद्यार्थ्यांनी अनुभवले. कार्यशाळेच्या अखेरीस विद्यार्थ्यांनी केलेले काम प्रदर्शनार्थ मांडण्यात आले.

बी.डिझाइन फाउंडेशनच्या विद्यार्थ्यांसाठी 'डूडल आर्ट'

बी.डिझाइन फाउंडेशनच्या विद्यार्थ्यांसाठी 21 आणि 22 जानेवारी 2019 रोजी 'डूडल आर्ट' कार्यशाळा आयोजिण्यात आली. विविध साधने आणि पृष्ठभूमीचा वापर करून स्वतःच्या शैलीत आणि स्वतःच्या पद्धतींनी विचार मांडण्यासाठीच्या विविध तंत्रांची ओळख फाउंडेशनच्या विद्यार्थ्यांना करून देण्यात आली.

आदित्य शिर्के यांची मानवी शरीरशास्त्र रेखाटनाबाबत कार्यशाळा

बी.डिझाइनच्या विद्यार्थ्यांसाठी 11 आणि 12 फेब्रुवारी 2019 रोजी मानवी शरीरशास्त्र रेखाटनावर कार्यशाळा आयोजिण्यात आली. छटा रंगकामाद्वारे मानवी शरीरशास्त्र आणि आकार याचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना स्पष्ट करण्यात आले.

मायकेल तेस्तानी, कैलास पाटील आणि प्रशांत आचार्य यांची डिझाइन विचाराबाबत कार्यशाळा

डिझाइन विचाराबाबत 13 फेब्रुवारी 2019 रोजी बिंगहॅम्प्टन विद्यापीठ न्यूयॉर्कच्या सहकार्याने कार्यशाळा आयोजिण्यात आली.

येस फाउंडेशन अभ्यासवृत्ती – माध्यमे आणि सामाजिक बदल

विद्यार्थ्यांची त्यांच्या मौल्यवान योगदान आणि सहभागाच्या जोरावर येस फाउंडेशनसाठी निवड झाली. अवंती रहाळकर, रिगिल रॉय, विनिशा राठोड, सई गलांडे, सुदेष्णा गांगुली आणि नेहा मत्तानी या विद्यार्थ्यांचा यात समावेश होता.

निरीक्षणे	उपाय	फायदे
<ul style="list-style-type: none"> - मानवी पद्धतीने नोंदी - नोंदी आणि कागदपत्रे भौतिक स्वरूपात सांभाळणे - नोंदी भरणे बरेच वेळखाऊ असते. - काही माहितीची पुनरुक्ती झाली, तरी ती पुनःपुन्हा भरत बसावे लागते. - माहिती काढणे किंवा कोणत्याही माहितीचा शोध घेणे अतिशय वेळखाऊ असते. 	<ul style="list-style-type: none"> - माहिती डिजिटल स्वरूपात ठेवणे. - एकाच उपाययोजनेची रचना करून एकाच यंत्रावर काम करणे शक्य होते. - वेबआधारित उपाययोजना तयार करून ती कुठूनही वापरणे शक्य होते. - मोबाइल ॲप तयार केल्याने माहिती अगदी शब्दशः हातातही मावू शकते. 	<ul style="list-style-type: none"> - दीर्घ काळासाठी माहिती साठवणे सुलभ, कमी खर्चाचे आणि कमी जागा व्यापणारे ठरते. - माहितीचे विश्लेषण करणे खूप सुलभ होते, उदाहरणार्थ, कोणत्या ऑपरेटरने गेल्या 6 महिन्यांत किती काम केले आहे. ही माहिती कागदपत्रांच्या जंजाळातून काढणे अतिशय वेळखाऊ आणि कमी अचूक असू शकते; कारण यात मानवी चूक होऊ शकते. - नोंदी करण्यास वेळ कमी लागतो. - माहितीची उपलब्धता स्थाननिरपेक्ष राहते. - मानवी चुका टाळणे आणि शोधणे दोन्ही शक्य होते.

विश्वकर्मा विद्यापीठ, पुणे
सर्व्हे क्र. 2, 3, 4 लक्ष्मीनगर,
कोंढवा (बुद्रुक) पुणे - 411048, महाराष्ट्र, भारत

संपर्क - + 91 90670 022/ 23/ 24/ 25/ 26

 www.vupune.ac.in

Email : admissions@vupune.ac.in | connect@vupune.ac.in

Follow Us: Vishwakarma University - VU | @VU_Connect | @vishwakarmauniversity